19.1988/4 RODINNÉ SPOLOČENSTVO

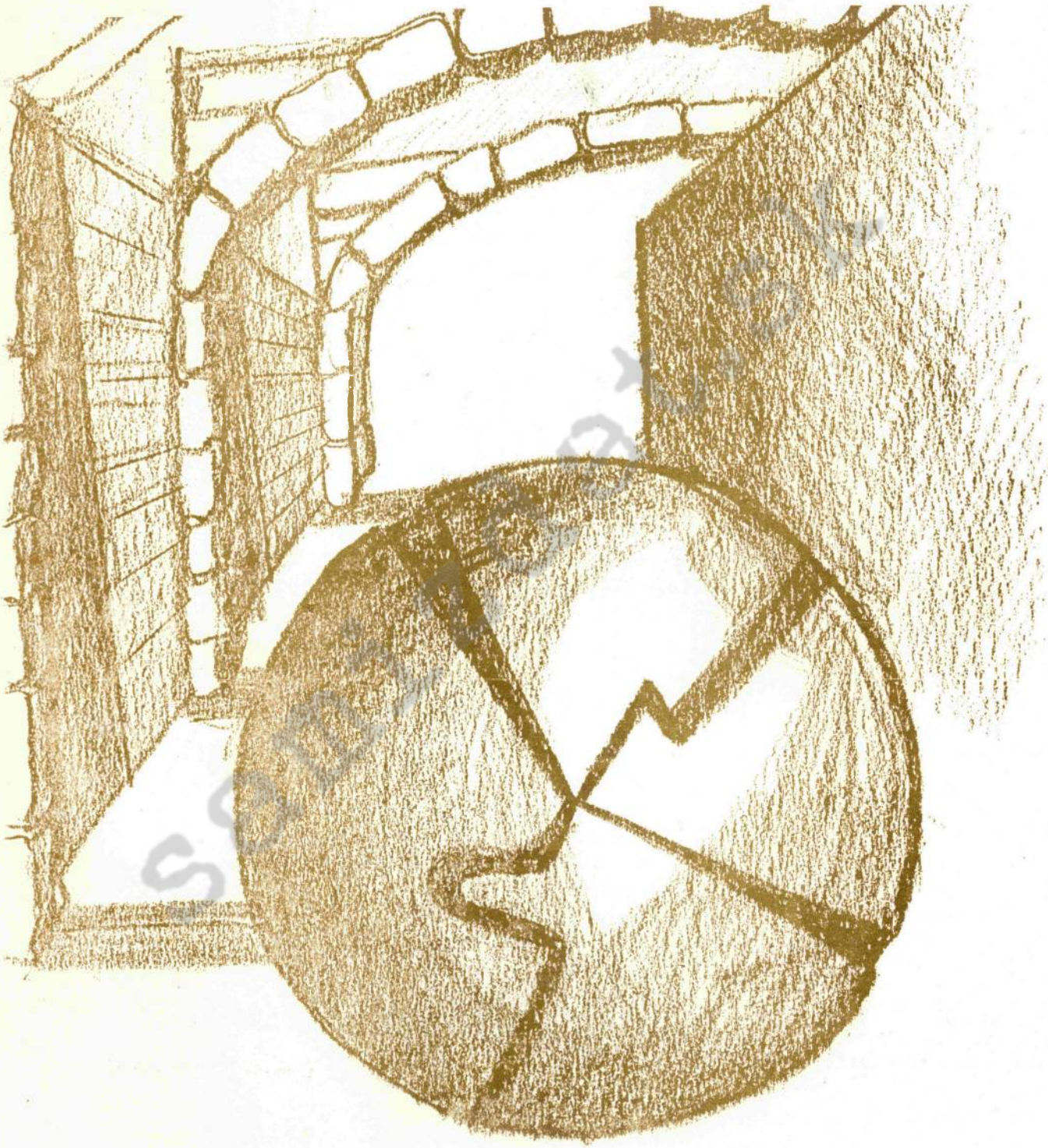

MILOVANÍ, MILUJTE SA NAVZÁJOM.../ 1JN 4,7/

O b s a h

1. Vstup. Teofil Klas: Vzdych k Sedembolestnej 1
2. Otvorme brány Kristovi 2
V Trnave opäť sídli biskup 2
Priebeh biskupskej vysviacky 4
Z prejavu hlavného svätiteľa 7
S Máriou k duchovnej obnove 9
3. Jednota sveta 10
4. K filozofii jednoty vo svete 12
5. Postrehy zo šaštínskej národnej púte na Turíce 17
6. Sú jednej mysle 19
Ďalší hlas košických kňazov 19
Hlas košických veriacich 20
7. Správne slová v správnom čase 20
List moravských katolíkov o. kardinálovi F. Tomáškovi 20
List otca kardinála Františka Tomáška katolíckym veriacim v Československu 24
List otca kardinála Františka Tomáška vláde ČSSR ... 26
8. Klérikálny antikomunizmus alebo ako sa nerobí veda . 28
9. Veda a zjavenie 30
10. K jubileu pápeža Jána 32
11. Kaplnky Sedembolestnej na Kalvárii v Banskej Štiavnici 34
12. Prejav spolupatričnosti z Maďarska 35
13. Psychológ medzi nami. Mladší školský vek 36
14. Počítačová mánia 38
15. Hovorí právnik. IV. Zamestnanie v osobitných prípadoch 39
16. Nepokračovať v trestnom konaní 42
17. Dejiny cirkevných koncilov III. 43
18. Slávnosti v rodine a v cirkvi 45
19. Katechéza. Skupina B /birmovanci/ VII. časť. 1. odsek 46

Ústredná téma tohto čísla: Jednota vo svete

samizdat.sk

Teofil Klas

VZDYCH K SEDEMBOLESTNEJ

Poteš nás, Matka sedmorého bôľu,
pritúľ nás k sebe, svoju detvoru...
Ktoráže matka netrpieva spolu
so synmi bolesť synov sedmorú!

Možno nie všetkých, čo tu zvoľbu máme,
ranila predzvesť rán a bolestí,
a predsa svojeť celá v šaľbomame
sa krčí, zvíja v kŕči, bolesti.

Daktorým z nás tu prišlo do ústrania
zavrátiť kroky, skryť sa s vierou dnes,
v strachu, že slabé srdcia neubránia,
čo zákerne chce zmárniť Herodes.

A iných zviedla šíra hradská vedľa,
Ježiša v davov vrave stratili.
Niet pre nich slepých cesty k chrámu, žriedla,
kam by sa, schliplí smädom, vrátili...

No koľkí Krista s krížom stretávajú,
v koľkých tu kráča Šimon z Kyrény!
Šinú sa v ústret stratenému raju
v záprahu v tvrdom jarme schýlení...

Koľkým zas nádej v očiach pohasína
a krv sa v srdci syrí na vodu!
Iskierka vágna viery v Boha Syna
nedá im vyznať úver v náhodu...

A koľkých bolí úhor dedovizne,
nevládne telo v rukách nevládnych!
Trýzni ich, že im s dychom dedov mizne,
zvetráva z hrudy aj ich diela dych...

Prežreli mnohí žalosť v panychíde
za hrdých bratov rodu Makkaba...
Ale hrob sprázdnie a deň Pánov vzíde...
Raz nezhavranie orol na raba!

Poteš nás, Matka sedmorakej rany,
sedmoro rán si k tebe nesieme.
Pritúľ nás chabých, plachých, utýraných,
láskavou rukou zhrej v nás vzkriesenie...

---- o o o ----

sanizdat.sk

OTVORME BRÁNY KRISTOVI ...

/K vysviacke biskupa/

Ľudstvo ako celok, národy, rôzne spoločenstvá i jednotlivci už na základe doterajších skúseností nielen spoznali, ale aj uznali a začali rešpektovať kresťanskú, spoločenskú a sociologickú zákonitosť, podľa ktorej sa riadi uskutočňovanie každého hodnotného diela. Môžeme ju formulovať slovami: Pozitívne hodnoty sa dosahujú iba spoločným úsilím a osobnou angažovanosťou na viacerých úrovniach s ochotou prinášať aj obety v duchu lásky.

Najvyšší cirkevní predstavitelia Vatikánu, niektorí predstavitelia cirkvi a duchovní z pastorácie i mimo nej u nás spolu s mnohými iniciatívnymi laickými hnutiami a za aktívnej a masovej podpory /formou rôznych už známych aktivít/ vnútorne obnovených veriacich sa snažia o normalizovanie náboženského života v našej vlasti. Jedným z výsledkov, aj keď neúplným, takejto spoločnej, systematickej a jednotnej snahy boli vysviacky troch kňazov za biskupov - - Jána Sokola v Trnave dňa 12. 6. 1988 a Jána Lebedu a ThDr. Antona Lišku v Prahe dňa 11. 6. 1988. /O neúplnosti riešenia problému obsadenia biskupstiev treba hovoriť preto, že v Československu je ešte stále 9 biskupstiev neobsadených. Z nich Hradec Králové, Spiš a Prešov nemajú biskupa už 37 rokov; Košice 27 rokov; České Budějovice, Brno a Rožňava 16 rokov; Litoměřice 14 rokov. Morava zostáva naďalej bez biskupa./

Na nasledujúcich stránkach chceme podrobnejšie informovať o trnavskej vysviacke, ktorá sa uskutočnila v katedrálnom chráme svätého Jána Krstiteľa.

1. V Trnave opäť sídli biskup

V roku 353-ho výročia založenia trnavskej univerzity kardinálom Petrom Pázmányom univerzitný kostol v Trnave sa stal svedkom novej a pre súčasný život cirkvi aj veľmi významnej udalosti, ktorá je ovocím spoločného úsilia a modlitieb duchovenstva a veriacich - - vysviacky apoštolského administrátora Trnavskej arcidiecézy Mons. Jána Sokola za biskupa.

Starobyly barokový kostol sa začal zapĺňať už šesť hodín pred vysviackou. Štyritisíc ľudí bolo natlačených vo vnútri a ďalších aspoň jedenásttisíc stálo vonku. /Iné seriózne odhady hovoria, že všetkých prítomných bolo tridsať až tridsaťpäť tisíc./

Asi hodinu pred začatím obradov komentátor oboznámil prítomných so základnými životopisnými údajmi 54-ročného J. Sokola:
- Narodil sa 9. 10. 1933 v Jacovciach pri Topoľčanoch,
- je najmladším z troch detí,
- jeho otec Ján Sokol bol stavebným kamenárskym robotníkom, zomrel v r. 1983,
- 84-ročná matka ešte žije,
- gymnázium končil v Topoľčanoch,
- CMBF absolvoval v Bratislave,
- vysvätený za kňaza bol 23. 6. 1957 biskupom A. Lazíkom,
- ako kaplán pôsobil v Šuranoch, Leviciach, Bratislave-Nové mesto /6 rokov v kostole Blumentál/ a v Štúrove,
- od r. 1968 bol prefektom kňazského seminára v Bratislave.
- Pretože 1. júla 1970, v rámci "konsolidačného procesu", museli odísť všetci predstavení zo seminára, nastúpil od 9. 7. 1970 za kaplána do Serede. Tu sa 15. mája 1971 stal farárom a od roku 1978 obvodným dekanom.

Po modlitbe svätého ruženca začal prichádzať slávnostný sprievod s hosťami, kňazmi a bohoslovcami od arcibiskupského paláca ku kostolu. Veriaci nadšeným potleskom vítali nastávajúceho biskupa, domácich i zahraničných cirkevných hodnostárov /z NDR, Poľska, Rakúska, Maďarska, biskupov a ordinárov slovenských, českých a moravských diecéz/, medzi ktorými boli traja kardináli, pápežský legát Mons. arcibiskup Francesco Colasuonno a päť biskupov. Prítomný bol kardinál František Macharski, arcibiskup krakowský; kardinál Joachim Meissner, biskup berlínsky /pre Východný aj Západný Berlín/; kardinál Hans Herman Groer, biskup wiedenský. Štátnu správu zastupovali minister kultúry M. Válek, V. Máčovský a iní.

Obrady sa začali svätou omšou. Vstupná pieseň Ježišu Kráľu neba i zeme sa z tisícov hrdiel rozliehala nad Trnavou a umocňovala duchovný i historický význam prítomnej udalosti. Hlavným celebrantom a hlavným svätiteľom bol F. Colasuonno, ktorý povedal aj aktuálnu homíliu po slovensky /homília trvala asi 20 minút/. Vyslovil v nej naliehavú potrebu väčších práv veriacich, žiadal, aby sa u nás zvýšil počet kňazov, aby bola sloboda vyučovania náboženstva a aby boli vymenovaní biskupi do všetkých uprázdnených diecéz. /Podrobnejší výber z homílie F. Colasuonna je uvedený v nasledujúcom článku./

Po homílii sa začal samotný obrad biskupského svätenia vzývaním Ducha Svätého hymnom Veni, Creator Spiritus - Príď Dúchu Stvoriteľu. /Úplný priebeh biskupskej vysviacky prinášame ďalej./ Najprv bol prečítaný poverovací list /apoštolské poverenie/ od pápeža Jána Pavla II., v ktorom J. Sokolovi udeľuje biskupský úrad, účasť v kolégiu nástupcov apoštolov a titulárne biskupstvo lunenské /di Luni/ vo funkcii apoštolského administrátora trnavskej arcidiecézy. Vyznaním viery, sľubom zodpovedného vykonávania biskupského poslania a prísahou vernosti a poslušnosti pápežovi, pred katolíckym biskupom reprezentujúcim celú cirkev, potvrdil J. Sokol ochotu prijať a v duchu Kristovho evanjelia plniť úlohy vyplývajúce z biskupského úradu. Vkladaním rúk hlavného svätiteľa a všetkých prítomných biskupov na hlavu vysviacaného a mazaním posvätným olejom prijal Mons. Ján Sokol biskupské svätenie. Kladením svätého Písma na jeho hlavu sa symbolický vyjadrila ťarcha, ktorú bude musieť niesť ako biskup pri šírení kráľovstva Božieho. Potom arcibiskup F. Colasuonno odovzdal novovysvätenému biskupovi evanjelium ako symbol ohlasovania Božieho slova, biskupský prsteň, ktorý je znakom vernosti cirkvi, mitru a berlu ako znamenie pastierskej služby. Ďalej pokračovala svätá omša, ktorú so svätiteľmi koncelebroval už aj nový biskup.

Pred svojím prvým biskupským požehnaním, novovysvätený biskup vyjadril nádej, že jeho svätenie signalizuje novú éru pre cirkev v Československu a že je to len prvý krok k normalizácii náboženského života u nás, po ktorom budú nasledovať ďalšie. /Podrobnejší výber z prejavu J. Sokola prinášame ďalej./

Ešte pred týmto záverečným prejavom mnohí vyjadrili novému biskupovi svoju úprimnú radosť z vysviacky, želania Božej ochrany a pomoci a slová nádeje a dôvery, že bude verným, múdrym a láskyplným vodcom zvereného mu ľudu Božieho. V týchto príhovoroch vystúpili biskup J. Feranec ako predseda Zboru ordinárov Slovenska, Mons. J. Čížik za kňazov trnavskej arcidiecézy a cirkevné inštitúcie, predstavitelia evanjelickej cirkvi augsburgského vyznania, zástupca ostrihomského arcibiskupa, veriaci z rodnej obce, ktorí mu od jeho chorej matky doniesli pekné želanie "Nech to ten Janko robí dobre!" i zástupca bývalých farníkov zo Serede.

Po trojhodinových slávnostných obradoch tisíce ľudí lemovalo pol kilometra dlhú cestu z kostola do arcibiskupského paláca, aby na vlastné oči videli bezprostrednosť a spontánnosť nového biskupa, dotkli sa ho a dostali požehnanie.

Poznámka redakcie: Chceme na tomto mieste odpovedať na otázku Prečo je biskup J. Sokol titulárny biskup lunenský?

Podľa cirkevného kánonu každý biskup musí byť titulárnym-sídelným biskupom nejakého biskupstva. Pretože titulárny biskup trnavskej arcidiecézy sa ipso facto stáva arcibiskupom a medzi svätou Stolicou a našou vládou nedošlo k dohode o ustanovení J. Sokola za arcibiskupa /lebo ten by bol súčasne predseda Zboru ordinárov Slovenska; doteraz je ním, samozrejme so štátnym súhlasom, banskobystrický biskup J. Feranec/, tak ho Vatikán musel ustanoviť za titulárneho biskupa iného neobsadeného biskupstva. Za tým účelom sa vyberá biskupstvo, ktoré je z rôznych príčin dlhodobo neobsadené /prenasledovanie, islam, reformácia.../. Také biskupstvá sú napríklad v severnej Afrike, Malej Ázii, na Blízkom Východe atd. Jedným z nich je aj biskupstvo di Luni v severnom Taliansku, ktorého titulárnym biskupom sa stal J. Sokol. To zároveň vysvetľuje jeho funkciu administrátora trnavskej arcidiecézy. Teda J. Sokol, zatiaľ ani v prestavbovom období, nedostal väčšiu právomoc ako mal jeho predchodca biskup RNDr. J. Gábriš, arcibiskup in memoriam v období "konsolidácie".

2. Priebeh biskupskej vysviacky

Vzhľadom na to, že vysviacka biskupa je mimoriadnou a u nás aj výnimočnou udalosťou, dovolíme si podrobne opísať jej priebeh počas vysviacky Mons. J. Sokola v Trnave. Celý obrad sa konal podľa Obradov biskupskej vysviacky /pri vysviacke jedného biskupa/ z rímskeho pontifikálu /knihy s liturgickými predpismi pri rôznych vysviackach a sväteniach/.

Samotná vysviacka biskupa, v rámci svätej omše, začala po evanjeliu spevom hymnu Veni, Creator Spiritus. Jej ďalší priebeh bol nasledovný:

- Asistujúci kňazi priviedli J. Sokola pred sedadlo hlavného svätiteľa.

- Jeden z kňazov oslovil hlavného svätiteľa takto:

"Najdôstojnejší Otče, svätá matka katolícka cirkev žiada, aby ste kňaza Jána Sokola vysvatili za biskupa."

Hlavný svätiteľ sa ho opýtal "Máte apoštolské poverenie?"

Odpovedal: "Máme."

Hlavný svätiteľ: "Prečítajte ho."

- Teraz sa prečítalo apoštolské poverenie. Po prečítaní všetci odpovedali: "Bohu vďaka".

- Potom sa hlavný svätiteľ krátko prihovoril duchovenstvu a ľudu i kandidátovi o povinnostiach biskupa:

"Milovaní bratia a sestry, dobre uvážte, na akú hodnosť v cirkvi má byť povýšený náš brat. Otec poslal Ježiša Krista, nášho Pána, aby vykúpil ľudské pokolenie. Ježiš sám poslal do sveta dvanástich apoštolov, aby naplnení silou Ducha Svätého hlásali evanjelium, zhromažďovali všetky národy do jedného ovčinca a viedli ich k svätosti. Aby toto poslanie trvalo až do konca sveta, apoštoli si vyvolili pomocníkov, ktorým vkladaním rúk odovzdávali dar Ducha Svätého, prijatý od Krista; a tak im udeľovali plnosť svätosti kňazstva. Takto dar Ducha Svätého, daný na začiatku apoštolom, nepretržitou postupnosťou biskupov prechádza z pokolenia na pokolenie a Spasiteľovo dielo trvá a vzrastá až po naše časy.

V biskupovi, obklopenom svojimi kňazmi, je uprostred vás prítomný sám náš Pan Ježiš Kristus, večný veľkňaz. On sám totiž službou biskupa ustavične ohlasuje evanjelium a veriacim udeľuje

sviatosti viery. On sám otcovskou službou biskupa pripája a pričleňuje k svojmu tajomnému telu nové údy. On sám vás múdrosťou a rozvahou biskupa pozemskou púťou vedie do večnej blaženosti.

Prijmite teda vďačne a s radosťou nášho brata, ktorého my, biskupi, vkladaním rúk priberáme do nášho kolégia. Ctite ho ako Kristovho služobníka a rozdávateľa Božích tajomstiev. Ctite ho ako takého, ktorému sa zveruje úloha svedčiť o pravde evanjelia a službe ducha a spravodlivosti. Spomeňte si na Kristove slová, ktoré povedal apoštolom: "Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda. Kto však mnou pohŕda, pohŕda tým, ktorý ma poslal."

A ty, drahý brat, Pánom vyvolený, maj na mysli, že si bol vybraný z ľudí a ustanovený pre ľudí v ich záležitostiach u Boha. Byť biskupom znamená neprestajne pracovať, nie dať sa oslavovať; biskup má byť viac služobníkom než tým, ktorému sa slúži, veď kto má vyššie postavenie, nech je - podľa Učiteľovho príkazu - ako posledný, a kto je predstavený, nech je ako sluha. Hlásaj slovo! Stále, v príhodnom aj v nepríhodnom čase; presviedčaj, karhaj a povzbudzuj s veľkou trpezlivosťou a znalosťou náuky. Modlitbou a obetou za tebe zverený ľud usiluj sa získať čo najviac milostí z nevyčerpateľného zdroja Kristovej svätosti.

V cirkvi, ktorá je ti zverená, buď verným rozdeľovateľom, správcom a strážcom Kristových tajomstiev. Otec ťa vyvolil, aby si spravoval jeho rodinu; pamätaj vždy na dobrého Pastiera, ktorý pozná svoje ovce a ktorého poznajú jeho ovce a ktorý za svoje ovce neváhal obetovať aj život.

Všetkých, ktorých ti Boh zveruje, miluj otcovskou a bratskou láskou, najmä kňazov a diakonov, svojich spoločníkov v Kristovej službe, ale aj chudobných a chorých, cudzincov a prisťahovalcov. Povzbudzuj veriacich, aby spolupracovali s tebou v diele apoštolátu, a vždy ich rád vypočuj. Neúnavne sa staraj aj o tých, čo ešte nepatria do jedného Kristovho ovčinca. Aj tých ti Pán Zveruje. Nikdy nezabúdaj, že si v katolíckej cirkvi, zjednotenej putom lásky, spojený s celým zborom biskupov, a preto maj vždy na mysli všetky cirkvi a ochotne pomáhaj tým cirkvám, ktoré potrebujú pomoc. Bdej teda nad celým svojím duchovným stádom, v ktorom ťa Duch Svätý ustanovil za správcu Božej cirkvi, v mene Otca, ktorého v cirkvi predstavuješ, i v mene jeho Syna Ježiša Krista, ktorého úrad učiteľský, kňazský a pastiersky zastávaš, i v mene Ducha Svätého, ktorý Kristovu cirkev oživuje a nás slabých podopiera svojou silou.

- Po príhovore vyvolený vstal a predstúpil pred hlavného svätiteľa. Svätiteľ sa ho pýtal:

"Starodávne ustanovenie svätých Otcov prikazuje, aby sme sa toho, čo má byť vysvätený za biskupa, pred tvárou všetkého ľudu opýtali, či chce zachovať vieru a vykonávať svoj úrad.

Chceš teda, drahý brat, úrad, ktorý nám bol zverený od apoštolov a ktorý máme tebe dať vkladaním rúk, s milosťou Božou vykonávať až do smrti?

Vyvolený odpovedal:"Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš verne a neochvejne hlásať Kristovo evanjelium?"

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš poklad viery, podľa tradície už od apoštolov vždy a všade zachovávaný v cirkvi, chrániť v čistote a neporušenosti?"

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš budovať telo Kristovo, jeho cirkev, a vytrvať v jej jednote spolu so zborom biskupov pod autoritou nástupcu svätého apoštola Petra?"

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš úprimne preukazovať poslušnosť nástupcovi svätého apoštola Petra?"

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš sa ako dobrý otec spolu so svojimi spoluslužobníkmi kňazmi a diakonmi starať o svätý Boží ľud a viesť ho cestou spásy?"

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš byť pre meno Pánovo milosrdný a láskavý voči chudobným, cudzincom a voči všetkým, čo potrebujú pomoc?

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš ako dobrý pastier hľadať blúdiace ovce a privádzať ich do Pánovho ovčinca?"

Vyvolený: "Chcem."

Hlavný svätiteľ: "Chceš sa neúnavne modliť k všemohúcemu Bohu za svätý ľud a bez hany plniť veľkňazský úrad?"

Vyvolený" "S pomocou Božou chcem."

Hlavný svätiteľ: "Boh, ktorý v tebe začal dobré dielo, nech ho aj sám dokončí."

- Všetci vstali. Hlavný svätiteľ bez mitry stál tvárou k ľudu a so zopätými rukami spieval: "Milovaní bratia a sestry, modlime sa za tohto vyvoleného, aby mu všemohúci a dobrotivý Boh, ktorý sa stará o blaho cirkvi, štedro udelil svoju milosť."

Diakon: "Kľaknime si."

- Hlavný svätiteľ a biskupi spolusvätitelia si kľakli pred svojimi sedadlami. Kandidát si ľahol. Ostatní kľačali. Spevácky zbor začal spievať litánie ku všetkým svätým.

- Po litániách vstal iba hlavný svätiteľ a so zopätými rukami spieval: "Pane milostivo vyslyš naše prosby, a tomuto svojmu služobníkovi udeľ plnosť kňazskej milosti a vylej naňho silu svojho požehnania. Skrze Krista, nášho Pána. Amen." Diakon: "Vstaňte."

- Všetci vstali. Hlavný svätiteľ a biskupi-spolusvätitelia stáli pred svojimi sedadlami obrátení k ľudu. J. Sokol vstal, pristúpil k hlavnému svätiteľovi a kľakol si pred ním.

Vkladanie rúk

- Hlavný svätiteľ mlčky vkladal ruky na hlavu vyvoleneca. Po ňom robili tak aj ostatní biskupi.

- Potom hlavný svätiteľ položil na hlavu vyvoleného otvorený evanjeliár. Dvaja diakoni, jeden po pravici vyvoleného, druhý zľava, držali evanjeliár nad jeho hlavou až do konca konsekračnej modlitby.

- Teraz hlavný svätiteľ s rozopnutými rukami spieval konsekračnú modlitbu: "Bože a Otče nášho Pána Ježiša Krista, milosrdný Otče, Bože, prameň všetkej útechy, ty prebývaš na výsostiach a staráš sa o ponížených, ty poznáš všetko skôr, ako sa to stane; ty si slovom svojej milosti dal svojej Cirkvi zákony; ty si od počiatku predurčil rod spravodlivých z potomkov Abrahámových, ty si ustanovil predstavených i kňazov a svoju svätyňu si nenechal bez služobníctva, ty si od počiatku sveta chcel byť oslávovaný tými, ktorých si si vyvolil."

Nasledujúcu časť modlitby spievali všetci biskupi-svätitelia so zopätými rukami: "A teraz zošli na tohto vyvoleného služobníka tú silu, ktorá pochádza od teba, Ducha zvrchovanej moci, ktorého si ty dal svojmu milovanému Synovi Ježišovi Kristovi a ktorého on sám dal svätým apoštolom, ktorí na rozličných miestach zakladali svätú cirkev ako tvoju svätyňu na slávu a neprestajnú chválu tvojho mena."

Pokračoval iba sám hlavný svätiteľ: "Otče, ty, čo poznáš ľudské srdce, učiň, aby sa tento tvoj služobník, ktorého si vyvolil na biskupskú službu, stal pastierom tvojho svätého ľudu a dokonale vykonával svoj veľkňazský úrad. Nech ti slúži vo dne v noci, nech ustavične uzmieruje tvoju tvár a nech ti prináša obetu tvojej cirkvi. Daj, aby silou Ducha Svätého mal najvyššiu kňazskú moc odpúšťať hriechy podľa tvojho príkazu. Nech rozdeľuje služby podľa tvojej vôle a nech rozväzuje každé puto mocou, ktorú si dal apoštolom. Nech sa ti páči jeho miernosť a čisté srdce, keď ti prináša obetu ľúbeznej vône, skrze tvojho Syna Ježiša Krista, skrze ktorého nech sa ti s Duchom Svätým vo svätej cirkvi vzdáva sláva a moc i česť teraz i na veky vekov. R. Amen."

- Po konsekračnej modlitbe diakoni zložili evanjeliár, ktorý držali na hlave ordinovaného.

- Hlavný svätiteľ si vzal plátený gremiál. Ordinovaný si kľakol pred svätiteľa a on mu mazal hlavu svätou krizmou, pričom hovoril: "Boh, ktorý tiež dal účasť na najvyššom Kristovom kňazstve, nech ťa sám zaplaví olejom tajomného pomazania a nech ťa naplní hojným duchovným požehnaním." Potom si hlavný svätiteľ umyl ruky.

- Hlavný svätiteľ podal ordinovanému evanjeliár so slovami: "Prijmi evanjelium a hlásaj Božie slovo s veľkou trpezlivosťou a znalosťou náuky." Potom diakon evanjeliár odložil na určené miesto.

- Hlavný svätiteľ navliekol ordinovanému na prst pravej ruky prsteň a hovoril: "Prijmi prsteň, znamenie vernosti, a ozdobený neporušenou vierou, bez úhony chráň svätú Cirkev, ktorá je Božou snúbenicou."

- Potom hlavný svätiteľ mlčky vložil ordinovanému mitru.

- Napokon podal ordinovanému biskupskú berlu so slovami: "Prijmi berlu, znamenie pastierskej služby, a dávaj pozor na celé duchovné stádo, v ktorom ťa Duch Svätý ustanovil za biskupa, aby si spravoval Božiu cirkev."

- Všetci vstali. Hlavný svätiteľ vyzval vysväteného biskupa, aby si sadol na katedru; hlavný svätiteľ sedel po jeho pravici.

- Potom novovysvätený biskup odložil berlu a prijal od hlavného svätiteľa i od všetkých biskupov bozk pokoja.

- Po odovzdaní berly sa striedavo spievala antifona: "Iďte do celého sveta, aleluja, a učte všetky národy, aleluja," a žalm 96,1-13.

Tým obrad vysviacky skončil a svätá omša pokračovala eucharistickou liturgiou.

3. Z prejavu hlavného svätiteľa

Po krátkom ceremoniálnom úvode, v ktorom arcibiskup Colasuonno oslovil nového biskupa, veriacich a všetkých prítomných povedal: "Chcel by som sa pozastaviť nad niektorými stránkami osobitnej situácie cirkvi v tejto krajine. Pouvažujme o nich spolu. Ako si

počul /obracia sa na nového biskupa, pozn. red./, cirkev povzbudzuje biskupa, aby miloval bratskou láskou kňazov, svojich spolupracovníkov v Kristovej službe. Kňazi spolu s tebou tvoria presbytérium, t. j. jediné, hoci na rozličné úlohy určené kňazské spoločenstvo. Pokladaj ich teda za synov a priateľov, koordinuj a podnecuj ich činnosť zameranú na uskutočňovanie a šírenie Božieho kráľovstva. A to všetko v jednote úmyslov a srdc, ktorá vylučuje nezhody a rozdelenia. Ak by pre ľudskú krehkosť chýbala v presbytériu, čiže kňazskom spoločenstve jednota, je tvojou úlohou usilovať sa o obnovenie bratskej súdržnosti medzi členmi duchovenstva, aby sa utvorilo 'jedno telo a jeden duch' /porovnaj Sk 4,32 a Fil 2,2, pozn. red./.

Táto výzva apoštola Pavla k jednote sa týka aj kňazov v ich vzťahu voči biskupovi... ...Kňazi, prijmite nového biskupa v mene Pánovom, buďte ako jedna rodina...

Presbytérium musí mať nestranný pohľad na problémy cirkvi, opravdivé 'Sentire cum Ecclesia' /spolucítenie s cirkvou/ a radostné povedomie, že sme služobníkmi jedinej Kristovej cirkvi.

V týchto chvíľach nemožno nemysliet na veľkú potrebu nových a dobre pripravených kňazov pre túto arcidiecézu, ako aj pre ostatné diecézy Slovenska, Čiech a Moravy. Je potrebné vystupňovať úsilie o zvýšenie počtu rozdávateľov Kristových tajomstiev...

Horlivá modlitba k Bohu je prvým a nenahraditeľným prostriedkom, ako pritiahnuť do vašich diecéz veľkodušných mladíkov ochotných venovať svoj život bezvýhradnej službe cirkvi a bratom.

Ďalším podnetom je príklad, ktorý my kňazi dávame mladým, príklad odpútania sa od hmotných vecí, príklad horlivosti za duše a príklad jednoty.

Je potrebné, aby trnavská arcidiecéza v úzkej spolupráci s ostatnými slovenskými diecézami zblízka sledovala život bohosloveckej fakulty v Bratislave: duchovnú formáciu seminaristov, ich starostlivý výber a úroveň ich štúdií. Veriaci majú právo na dobre pripravených a vždy početnejších kňazov.

Tá istá potreba sa javí aj na poli mužských a ženských povolaní na rehoľný život. V Československu majú rehoľníci podstatný význam pre svedectvo, ktoré vydávajú a pre službu, ktorú konajú. Bolo by pekné, aby sa zmenil ich stav, ktorý trvá od r. 1950. Svätá Stolica sa o to bude usilovať v rámci svojich možností. Leží nám na srdci, aby sme videli, že rehoľné spoločenstvá sa snažia nielen dajako prežiť, ale že budú prekvitať, aby mohli uskutočňovať svoju charizmu v lepších podmienkach.

Sú aj mnohé ďalšie prvky, ktoré obohacujú životnosť cirkvi, napr. katechéza a prítomnosť rezidenciálneho biskupa v každej diecéze. Stačí uvážiť, že diecéza len pod vedením svojho biskupa plne uskutočňuje definíciu koncilu. Diecéza je časť Božieho ľudu zverená pastierskej starostlivosti biskupa v spolupráci s presbytériom a v spojení so svojím pastierom tvorí partikulárnu cirkev, v ktorej je skutočne prítomná a pôsobí jedna, svätá, katolícka a apoštolská cirkev Kristova."

"Vyslovujeme nádej," zakončil svoju homíliu arcibiskup Colasuonno, "že stretnutia a rozhovory svätej Stolice so štátnymi orgánmi, ktoré sa pred časom obnovili, prinesú aj ďalšie výsledky... Náboženský život, ak má plné domovské právo v občianskej spoločnosti, vôbec neškodí verejným záujmom, ale práve naopak, prispieva k pokroku a blahu občanov. Ján Pavol II. o tom hovorí: 'Viera zbližuje a spája ľudí, združuje ich ako bratov a sestry, robí ich pozornejšími, zodpovednejšími a veľkodušnejšími v úsilí o spoločné dobro. Nejde iba o väčšiu ochotu spolupracovať s inými, ale skôr o to, aby sme načierali z nevyčerpateľných prameňov správneho svedomia vyššie dôvody pre angažovanie sa na budovaní spravodlivejšej a ľudskejšej

spoločnosti. Otvorme brány Kristovi, nebojme sa jeho posolstva lásky."

4. S Máriou k duchovnej obnove./Z príhovoru biskupa J.Sokola/

"...V tejto chvíli... sa musíme v duchu preniesť do histórie nášho národa:

Je to prvá vysviacka biskupa, prvá konsekrácia v tomto katedrálnom chráme, prvá vysviacka biskupa po vyhlásení provincie Slovenska /v roku 1977, pozn. red./. Táto skutočnosť sa udiala v mimoriadnom Mariánskom roku /potlesk/... To nám dáva nádej, nádej novej epochy cirkvi u nás. Som istý, že toto bol prvý krok a že po ňom prídu ďalšie /potlesk/ a že sa všetky naše uprázdnené biskupské miesta čím skôr obsadia dobrými biskupmi podľa Ježišovho Srdca /potlesk/... Dnes musíme z hĺbky svojho srdca ďakovať Pánu Bohu, za túto veľkú milosť, za tento dar, ktorý nášmu Slovensku, vlastne dáva nebo. Musíme ďakovať svätej cirkvi a jej viditeľnej hlave - svätému Otcovi, pápežovi Jánovi Pavlovi II. /potlesk/, ktorého v tejto chvíli medzi nami sprítomňuje legát apoštolského stolca Francesco Colasuonno. Jemu ďakujem... ako aj spolu s konsekrátorom, otcom biskupom z Bystrice a z Nitry /potlesk/. Ďakujem vláde našej republiky a všetkým vám, ktorí ste modlitbami a obetami podporili túto dnešnú skutočnosť /potlesk/...

Keď teda nechcem nič iné, iba plniť Božiu vôľu, On, Pán neba i zeme, musí zakryť moje slabosti a doplniť moje nedostatky. A to ma naplňa pokojom a dôverou /potlesk/. Chcem patriť celkom Bohu a jeho cirkvi /potlesk/. Svoju službu chcem konať vždy v duchu hesla: 'S Máriou k vnútornej duchovnej obnove!' /potlesk/.

Som si vedomý toho, že táto úloha nie je ľahká. Buďme si úprimní, naše Slovensko je poznačené zvykovosťou a formalizmom. Ale s Božou pomocou sa budeme skvalitňovať /potlesk/. Budeme sa usilovať čím viacerých, predovšetkým však seba, priviesť k osobnej viere a vnútornému presvedčeniu podľa slov: 'Viem, komu som uveril'. Veľmi k tomu potrebujem Božiu pomoc a ja verím, že mi ju aj vy pomôžete vyprosovať a modlitbami a obetami sprostredkovávať /potlesk/ ..."

Na záver biskup J. Sokol vyzval prítomných:
"Už pred niekoľkými týždňami, keď som bol uvedený do úradu administrátora, sme sa zasvätili našej Nebeskej Matke, Panne Márii. Obnovme i dnes toto zasvätenie..."

Nasleduje zasvácujúca modlitba Panne Márii:
"Nepoškvrnená Panna Mária, radostne sa zasvácujeme Tvojmu srdcu, ktoré nadovšetko miluje Božiu vôľu. V spojení s našimi predkami, stojíme dnes plní dôvery, Matka, pred Tebou a chceme Ti odovzdať našu minulosť a Tvojmu Nepoškvrnenému srdcu zasvätiť našu prítomnosť i budúcnosť. Ďakujeme Ti Panna verná, za obdobie rozkvetu, pokoja a vnútorného mieru. Ďakujeme za povstanie z úpadkov a poroby. Prednes však, Mária, útočište hriešnikov, svojmu Synovi, Kráľovi vekov, aj našu úprimnú ľútosť a pokánie za viny predkov, i viny naše, za hriechy osobné a spoločenské.

Tebe Mária, pomocnica kresťanov, s dôverou zverujeme a zasvácujeme i našu prítomnosť. Pros za nás a podopieraj nás, aby sme premáhali zlo a víťazili nad ním konaním dobra, aby sme premáhali nenávisť láskou, aby sme prekonávali malomyselnosť s dôverou a nádejou. Zverujeme Ti, Mária, naše rodiny, deti a mládež. Chceme mať vždy v úcte život a strážiť ho od počatia. Pomôž nám, Mária, premáhať nadmerný zhon za hmotnými hodnotami a pomíňajúcimi pôžitkami. Nauč nás hľadať silu v Eucharistickej obete a vo sviatostiach. Utvrdzuj naše spoločenstvo v deň Pána v našich svätyniach. Vypros nám, aby z našich rodín vychádzali noví robotníci vo vinici Pána.

Nauč nás úcte k človeku a starým ľuďom, k nemocným a nauč nás obetavej láske. Pomáhaj nám, aby sme vieru, vzácne dedičstvo otcov, odovzdali neporušenú budúcim generáciám. Tvojmu Nepoškvrnenému srdcu zverujeme a zasvätujeme budúcnosť tretieho tisícročia, ku ktorému sa blížime.

Mária, Kráľovna pokoja, vypros nám plnosť darov Ducha Svätého, aby sme v našej rodnej zemi, i v novom tisícročí vydávali svedectvo o Ukrižovanom a Vzkriesenom Kristovi. Amen." /Potlesk./

/tn/

---- o o o ----.

Pripomíname, že dňa 19. júna 1988 prijalo kňazskú vysviacku 44 diakonov, absolventov Cyrilometodskej bohosloveckej fakulty v Bratislave. Prosme Pannu Máriu, matku kňazov, o pomoc pre našich novokňazov, aby statočne plnili svoje poslanie - zvestovať evanjelium a byť dobrými Kristovými služobníkmi a správcami Božích tajomstiev.

JEDNOTA SVETA

Svetová jednota ľudstva je prastarý cieľ a ideál, ku ktorému smerovali všetky vojny, zmluvy a všetky úsilia o zachovanie mieru. Ľudstvo ju chápe a cíti ako podmienku svojho prežitia. Snaha o jednotu myslenia, reči, viery, kultúry, územia, rasy, filozofie, náboženstva, je taká stará ako je staré ľudstvo.

Spôsoby dosahovania jednoty

Najjednoduchším a dodnes najrozšírenejším spôsobom, ako udržať jednotu, je násilie. Tak Kain presviedčal svojho brata. Všetci dobyvatelia sveta so svojimi armádami sľubujú mier a zjednotenie celého ľudstva. Pax Romana /Rímsky mier v Ježišových dobách/ bol prorokovaný mier, udržiavaný veľkými armádami.

Prví kresťania ukazovali, že jednotu nemožno dosiahnuť ani udržať násilím, že myšlienku a ducha nemožno spútať a že jedine Boh prostredníctvom svojho Syna oslobodzuje a tvorí skutočnú, trvalú jednotu.

Beznádejné pokusy

Planetárna jednota ľudstva nemôže byť výsledkom nových svetových vojen a totálneho ničenia, ale výsledkom dokonalejšieho poznania, ktoré sa nám ponúka ako milosť.

Jednota ľudstva nenastane len samotným nahromadením ľudí. Človek môže byť sám aj uprostred hlučného mesta, alebo v zástupe na slávnosti.

Jednotu ľudstva nevytvoria automaticky ani komunikačné prostriedky. Ľudia môžu pozerať televíziu nekonečne odcudzení a vzdialení.

Jednotu ľudstva nevytvorí bohatstvo. Práve naopak. Hmota je činiteľ, ktorý najviac rozdeľuje ľudí. Ak traja nájdu poklad, každý by sa chcel tých dvoch zbaviť.

Jednota, budujúca človeka a prinášajúca naplnenie, sa neuskutoční v pohodlnej spoločnosti pri pive, v náhodilých kamarátstvach, v národnom a skupinovom egoizme, v monolite, utvorenom jednou stranou, v kolektíve s rovnošatou, ani na princípoch čistého rozumu, ale jedine prežívaním blíženskej lásky ku konkrétnemu človeku a jeho prostredníctvom v láske ku všetkým ľuďom a k celému stvoreniu.

Podmienky jednoty ľudstva

Jednotu ľudstva možno dosiahnuť len namáhavým procesom, rastom v láske, akú nám ukázal Ježiš Kristus: Milovať tak, že kladieme život za svojich priateľov. Je to konkrétna úloha pre kresťanov. Odstrániť násilie v akejkoľvek forme a dôsledne prežívať a šíriť zmierenie a pokoj.

Ohrozenie ľudstva

V tejto chvíli je ohrozená jednota ľudského rodu. V našom storočí stroskotali dva obrovské pokusy o jednotu ľudstva /na báze ideologickej i technickej/. Neboli Božie. Musia byť odpísané a my za ne platíme krvou a pustošením života.

Zdokonaľovanie možností ľudského tela naráža na svoje hranice. Každý človek, sa otvára nekonečným možnostiam duchovného šťastia a bohatstva len vtedy, ak sa otvorí Ježišovmu Duchu. Až vyčerpáme zásoby darov tejto zeme, ktoré sa nám ponúkajú najprv ako nevyhnutnosť, potom ako pohodlné šťastie a ak sa v nich neutopíme, potom nájdeme seba v poznaní, ktoré nám poskytuje naša kresťanská tradícia. Nájdeme seba v Kristovi, ktorý sa nám dáva ako zdroj Ducha, nájdeme seba ako nové stvorenie, nového človeka, slobodného, múdreho, povzneseného nad svoju vlastnú minulosť, aj nad bolestné a krvavé dejiny ľudstva, ktoré práve pre nedostatok poznania Lásky ešte stále prežívajú v nepoučených a nezrelých srdciach a v životoch našich bratov a sestier.

Jednota hmotná alebo telesná je nestála, ak jej chýba duch. Každá jednota, ktorá odmieta Ducha, je odsúdená na zánik. Stáva sa základnou novej, vyššej jednoty, ktorá sa viac otvára Duchu. Na základe tohto zákona rastu padajú všetky vlády, režimy, systémy, sekty, ktoré sľubovali raj na zemi, mier a blahobyt, ale nepochopili, alebo zradili Ježišovho Ducha. Príroda okolo nás vytrvalo zjednocuje rozličné prvky do obdivuhodných darov, aby nám ich ponúkla na to, aby sa v nás premenili na vyššie energie, ktoré majú prispieť k zjednoteniu ľudského rodu.

Každé zjednocovacie úsilie je neomylne správne gesto len v Ježišovom mene. Kresťania vedia a majú naučiť ľudstvo, že jednotu môže zaručiť len Kristus. Toto zjednocovanie sa uskutočňuje postupne od osoby k osobe a v súčasnosti dospelo k hľadaniu spoločného jazyka a menovateľa pre rozličné veľké sociálne útvary, politické, ekonomické a náboženské.

Jednota ľudstva musí byť všeobecná, planetárna. Je to priestor a norma pre každého človeka dobrej vôle. Centrom a darcom jednoty môže byť len Kristus, ktorý definoval všeľudské podmienky jednoty: Milovať Boha nadovšetko a svojho blížneho ako seba samého.

Poslanie kresťana

Kresťan je zjednotiteľ s presným programom. Vie, že všetci ľudia tvoria jedno skutočné telo, ktorého hlavou je Kristus. Kresťan vie, že cieľom všetkej našej činnosti má byť jednota všetkých ľudí v láske. Buduje svet ako nový Jeruzalem, ktorého prvým občanom je Kristus. Či sa modlí alebo pracuje, či trpí alebo študuje, či pracuje mysticky alebo politicky, pracuje na tom istom Božom projekte. Kristus nás zjednocuje pri Eucharistii aj pri zápase o každodenný chlieb, ktorý si delíme. Je to pomalý proces rastu jednoty ľudstva v Božom kráľovstve.

Nevieme si predstaviť koniec sveta uprostred tohto veľkého, planetárneho rastu k jednote. Na vlastné oči vidíme a počas svojej krátkej životnej cesty zakúšame, ako troskotajú osoby, spoločnosti a systémy, ktoré sa postavili proti Bohu. A naopak, len tí ľudia a tie spoločenské štruktúry prežívajú, prekonávajú veľké prekážky, nesú pokrok a slúžia, pri ktorých stojí Boh. Ježišovo podobenstvo o viniči a ratolestiach sa stalo zákonom prežitia. "Len ten môže

priniesť trvalé ovocie, kto je spojený so mnou. Odrezané vetvy uschnú a idú na oheň" /porovnaj Jn 15,1-6/.

Ježiš založil jednotu ľudstva na dôstojnosti každého človeka, lebo všetci sme deti Božie, a na službe, ktorou sa každý môže a má odovzdať ostatným bratom a sestrám. Preto je Ježiš centrom jednoty. A jediná sila, ktorá trvalo zjednocuje ľudí, je sila lásky.

K FILOZOFII JEDNOTY VO SVETE

Všetko telesné stvorenie smeruje k napodobňovaniu človeka, nakoľko sa týmto pripodobňuje najvyššej dobrote. /Svätý Tomáš, In II.Sent./

I. Jednota vesmíru v človekovi

Človek je oveľa viac ako to, čo možno zachytiť zmyslami, pochopiť rozumom a vyjadriť pojmami. Je určitou nesmiernosťou. Totiž nič z toho, čo jestvuje, nie je neprístupné jeho poznávacej schopnosti. Vo vzťahu k vesmíru ako celku je viac ako čiastkou. Je určitým spôsobom strediskom, celosťou, jeho vrcholom. Aj vo vzťahu k ľudstvu ako celku je viac ako len jednoduchou čiastkou. Je zhrnutím, celosťou, ale celosťou osobitného poriadku.

A. Jednota a zmysel vesmíru je v človekovi

Pripomeňme, že pojem vesmír tu chápeme v jeho širokom filozofickom význame zahŕňajúcom celý organický i anorganický svet, a nie len v jeho úzkom astronomickom chápaní. Veda predpokladá a tvrdí, že vesmír, to je jednota a usiluje sa ho pochopiť a vyjadriť v jedinom obraze, v jedinom súvislom súbore zákonov, ba v jedinom zákone. Takýmto vyjadrením jednoty sú aj najmodernejšie teórie o pôvode a vývoji vesmíru.

Keď človek užasne nad krásou prírodnej scenérie, nevšíma si jednotlivé detaily, ktoré ju vytvárajú, ale si ju všíma ako celok, ako jednotu. Pri podrobnejšom pohľade sa zadíva aj na jednotlivosti, ktoré vďaka svojim mnohorakým väzbám vytvárajú tú obdivuhodnú krásu. Podobne jednota vesmíru, ktorá je viditeľná a priam bije do očí, je nesená hlbokými vnútornými a mnohorakými väzbami. V ňom ako v celku žiadna časť nie je naskrz izolovaná, ale je stvárňovaná najrozličnejšími vplyvmi ostatných častí vesmíru, takže táto je akoby výslednicou ostatných častí. A tak každá časť vesmíru podľa stupňa bytia nesie v sebe obraz vesmíru. Do anorganického bytia sa vesmír vtláča vonkajším, hmotným spôsobom. Ani kameň nie je izolovaný, má svoje miesto a vzťah k iným súcnam. V živom bytí vchádza do jeho vnútorného spôsobu jestvovania. Aj tu v rozličnom, stále dokonalejšom stupni, počnúc od asimilácie, cez cítenie až po zmyslové poznávanie.

Vrcholom odrazu vesmíru ako celku v jednej z jeho častí je porozumenie, ktoré sa uskutočňuje v človeku. Pretože je človek zakorenený v hmotnom svete a je aj súčasťou živočíšneho sveta, má všetky schopnosti, ktorými sa vesmír zmocňuje sám seba a tým sa takpovediac v človeku celý reprodukuje. Tak je človek vlastne svet v malom, mikrokozmos.

Ľudský úkon myslenia, v ktorom vesmír znova prichádza k sebe, nie je podľa toho len ľudskou činnosťou. Je kozmickou funkciou.

Rovnako ako s poznaním je to aj s činnosťou. Začína sa vo vesmíre a uskutočňuje sa v človekovi. Vo vesmíre ako neúplný,

nedokonalý determinizmus, v človekovi ako úkon slobody. Determinizmus, aj keď je jednotou, ktorá príčinne spája navzájom čiastky sveta, keďže nie je úplný, nemá v sebe ani svoje vysvetlenie ako jednota. To sa dosahuje iba v slobode. Vedomý slobodný úkon je v miere svojej slobody svojím vlastným začiatkom i završením. Z toho nasleduje, že bez človeka by bol vesmír nevysvetliteľný. Preto je človek relatívne posledným cieľom sveta a takpovediac svojím cieľom. K Bohu, ktorý je transcendentným a absolútne posledným cieľom, smeruje svet iba v človekovi.

B. Človek uskutočňuje svoju plnosť vo vesmíre

Človek je od vesmíru hlboko závislý. Je s ním spojený svojou biologickou konštitúciou a anorganickými prvkami svojho tela, lebo "je z prachu zeme". Ako sme si už ukázali, je s ním spojený i svojím duchovným princípom v poznávaní všetkého.

Človek je duch v hmote. Svojím rozumom však poznáva všetko, i seba samého. Východiskom rozumového poznania je zmyslové poznanie a zmyslová skúsenosť, na základe ktorých si vytvára pojmy a z nich súdy. Poznanie je však činnosť celého človeka, a preto má i svoj citový a vôľový rozmer. K opravdivému ľudskému poznaniu patrí láska. Len ten človek, ktorý miluje prírodu, vie plne ľudsky preniknúť k jej podstate.

Preto človek nezaobchádza s vesmírom ako s čímsi cudzím, ale ako so sebou samým. Hľadá sa v ňom a nachádza sa v ňom. Vidno to okrem javov požívania potravy, asimilácie a zmyslového vnímania aj v láske človeka k prírode. Láska totiž znamená pripútanie subjekta k objektu na základe príbuznosti.

Táto príbuznosť medzi človekom a vesmírom sa obzvlášť prenikavo javí vo vede. Človek sa snaží pochopiť a vyjadriť javy vesmíru v termínoch, ktoré si k tomuto účelu vytvára. A ten vášnivý záujem človeka o vedu od nepamäti svedčí o tom, že človek nachádza vo vede pravdu o sebe samom.

Napokon, človek potrebuje vesmír, aby zaujal svoj mravný postoj. Človek je so svojím duchom ponorený do materiálneho sveta, skúma ho a podmaňuje si ho. Získava stále úžasnejšie objavy, poznáva vnútornú štruktúru hmoty, biologického i psychického života. Tieto objavy ho však zaväzujú, aby zaujal správny mravný postoj, aby ich nezneužil. Týmto spôsobom človek vesmír duchovne asimiluje a má voči nemu mravnú zodpovednosť.

C. Jednota vesmíru v človekovi - zhrnutie

Keď hovoríme o človekovi, môžeme to robiť dvojakým spôsobom. Môžeme ho chápať ako plnosť človečenstva, ako určitý ideálny obraz. Tento však prakticky neexistuje, lebo sa len postupne uskutočňuje v jednotlivých ľuďoch. Druhý spôsob je, keď chápeme človeka ako konkrétnu duchovno-telesnú bytosť. Takto chápaný človek je však nevyhnutne ohraničený.

Bohatstvo vnútornej štruktúry človeka je vyjadrené rozličnými hmotnými štruktúrami vesmíru. Tieto bytostné štruktúry, hmotné a biologické, hoci nie sú podstatne ľudské, predstavujú celé bohatstvo ľudstva, ktoré je v priestore a v čase. Vďaka nim sa stáva človek konkrétnym indivíduom, konkrétnou osobou.

Z toho vidno, nakoľko je vesmír ľudský, bytostne ľudský, a nakoľko je človek kozmický, bytostne kozmický.

II. Celé ľudstvo uskutočňujúce sa v každom človekovi

Človečenstvo samo osebe nevyskytuje sa nikde v hmote. Má však určité jestvovanie, a to svojím spôsobom skutočné.

Človečenstvo je mnohé, lebo každý jednotlivec je originálnym celkom mocou duchovnej duše. V tejto mnohosti je však skrytá jednota.

A. Každý človek je utvorený celým ľudstvom a naopak

Jednota ľudského rodu sa prejavuje v minulosti i v prítomnosti, ba i vzhľadom na budúcnosť.

Smerom do minulosti, lebo ľudstvo má spoločný biologický pôvod. Je podstatne formované minulosťou, lebo od predkov preberá reč, kultúru, vedu a celú civilizáciu.

V prítomnosti žije človek ako spolučlovek, nemôže žiť sám izolovane. Rodí sa do rodiny a postupne vstupuje do stále širších sociálnych štruktúr. Len takto a nijako inak sa môže ľudsky rozvíjať. Súčasný rozvoj informácií a komunikácií len zvýrazňuje, že reč ako úkon a nástroj myslenia vykryštalizovaný stáročiami, je osobitným príznakom tohto tesného spoločenstva ľudí.

Človek je zviazaný s druhými vo vnútri svojho intelektuálneho života. Ľudský úkon myslenia je kozmickou činnosťou a je úkonom všeobecne ľudským.

Taktiež vzhľadom na budúcnosť je človek spojený s ľudstvom. Ľudstvo dneška utvára ľudstvo zajtrajška a ľudstvo zajtrajška zas to, čo bude nasledovať po ňom. Túto jednotu si ľudstvo zvlášť výrazne uvedomuje zoči-voči hrozbe možného sebazničenia.

B. Každý človek obsahuje v sebe celé ľudstvo

a/ Obsahuje ho obrazotvornosťou a pamäťou

Občas si človek prezerá i zažltnuté fotografie vo svojom rodinnom albume. Vidí síce len určitý obraz, ale v mysli si obnoví celú udalosť, prípadne charakteristiku osoby, spomenie si na zážitok a na celkovú atmosféru a možno mu z oka vypadnú aj slzy. Tak je to aj s inými zmyslovými podnetmi, lebo človek má schopnosť pamäti a predstavivosti. Táto schopnosť je tvorivá. Z malého obrazového podnetu sa vytvára scéna skoro bez hranic.

Pamäť a predstavivosť sú schopnosti človeka, ktorými môže vnútorne uchopiť i to, čo nenávratne odišlo do minulosti. Túto schopnosť človek rozvíja a bohato uplatňuje vo svojej vedeckej práci, keď sa napríklad ponára do hĺbok dejín.

Obrazotvornosťou je každý človek určitým strediskom zjednotenia celého ľudstva a vo vzťahu k súboru ľudských pokolení je strediskom zavŕšenia.

b/ Obsahuje ho rozumom

Rozum ako duchovná schopnosť je podstatou ľudského bytia a tým je aj podstatou jednoty vnútorného sveta človeka.

Rozumová schopnosť umožňuje človekovi chápať hmotné skutočnosti a tak s nimi utvára určitú jednotu.

Základnou vlastnosťou rozumu je snaha pochopiť samotnú podstatu vecí, a tým sa zmocniť jej bytostného základu. Všetko, čo jestvuje, je prístupné rozumu a človek to môže spoznať. Touto nesmiernosťou sa rozum v ľudskom jednotlivcovi stáva svojím spôsobom jednotou ľudstva.

Spôsob, ktorým človek poznáva bytie, sa uskutočňuje v súde. V ňom sa tvrdí, že všetko, čo skutočne jestvuje, je poznateľné. Inými slovami, že ľudské poznanie má prístup k realite a teda je hodnotné a pravdivé. V samotnom úkone poznania sa utvára jednota medzi realitou a poznaním, čo nazývame pravdivosťou poznania.

Vesmír teda prichádza k vedomiu seba v tej čiastke seba samého, ktorou je človek.

Z toho, že človek má rozumovú schopnosť poznávať celú realitu, vyplýva, že poznáva aj iných ľudí a že teda všetci ľudia sú v každom človekovi prítomní nejakým, i keď nedokonalým spôsobom. Vo vedomí každého človeka sa teda potvrdzuje realita celého ľudstva.

c/ Obsahuje ho svojou osobou

Každý môže povedať: "Ja som človek". A toto vyjadruje všetku hĺbku vnútorného a vedomého života, celé vnútorné tajomstvo človeka. A keďže je to jednotlivec, ktorý hovorí, jednotlivec, ktorý žije medzi druhými podobnými, potom to isté slovo vyjadrujúce to podstatné v ňom určuje aj všetkých ostatných a teda celé ľudstvo. Toto ľudské "ja" je spolu s inými "ja" a je vo vzťahu ako "ty". Dieťa si uvedomuje svoju osobu tak, že ho matka oslovuje, že je tu vzťah lásky medzi "ja" a "ty". Takto je celé ľudstvo pospájané týmto osobným vzťahom. Každý môže povedať: "Ja ťa milujem". Jednotlivec môže takto milovať jednotlivca i celé ľudstvo. Človek do akej miery je v čase a priestore, do takej miery je ohraničený v tomto osobnom rozmere.

Človek môže druhému človekovi otvoriť a sprístupniť svoje vnútorné bohatstvo. Môže si však toto tajomstvo aj podržať, a druhý človek sa k nemu nemôže dostať ani násilím. Človek sa má v moci, má svoju slobodu. Je schopný poznávať seba, seba milovať, seba vlastniť, uvedomovať si seba, povedať: to som ja.

Napokon, keďže človek vďaka svojmu ja, svojej duchovnej duši, nie je menej ako celé ľudstvo a v dôsledku toho nemôže byť v každom ohľade ľudstvu podriadený, má v sebe princíp slobody, ktorý je podkladom morálky a je jej podmetom. Človek, keďže je osobou, má mravnú zodpovednosť za seba i za ľudstvo. Z toho pochádza i dôstojnosť ľudskej osoby.

III. Jednota ľudstva, ktorá má ešte prísť

Človek teraz ešte nebadá, že je v ňom celé ľudstvo. Nebadá to preto, že ešte nie je úplným človekom, ale sa ním len stáva.

Pre ľudstvo pozemský život je časom utvárania. Je to čas, keď má ľudstvo uskutočňovať a vydobývať svoju duchovnú plnosť nad telom a nad hmotou. Ide o akúsi prirodzenú eschatológiu, ktorá síce nejestvuje, ale ktorá je možná a ktorá pomáha porozumieť nadprirodzenú cieľovosť.

A. Pre človeka je cieľom človek

Pre človeka je bezpochyby cieľom iba jediný Boh. Lenže pre každé bytie je Boh týmto cieľom na spôsob toho bytia. Pre človeka je teda Boh posledným cieľom na spôsob človeka.

Pre číru ľudskú prirodzenosť vlastnenie Boha takého, aký je sám v sebe, by bolo priveľa, lebo by ho to natrvalo vytrhlo z jeho spôsobu existencie. Dobro nejakého bytia je určené týmto bytím. Jediné prijateľné vlastnenie Boha pre človeka v prirodzenom poriadku je vlastnenie v človečenstve a cez človečenstvo.

Boh je dobrotou každého dobra, je nekonečné absolútne dobro.

Čo platí v poriadku bytia, to platí aj v poriadku poznania a chcenia.

Poznanie Boha a láska k nemu majú zvrchovaný charakter a predpokladajú u človeka dosiahnutie jeho najvyššieho stupňa, jeho cieľa. No v prirodzenom stave Boh ostáva neprístupný aj pre človeka v úplnom zavŕšení. Človek je potom v tomto zmysle pre seba svojím vlastným cieľom, a to účasťou a analógiou Boha. Nie že by Boh nebol jeho cieľom. Hovorí sa len to, ako je Boh jeho cieľom. Boh, ako príčina všetkého, hovorí ku každému bytiu na jeho spôsob, ako je ono schopné prijímať.

Aby človek mohol dosiahnuť svoj cieľ, svoju plnosť, je mu daná sloboda. Sloboda je totiž schopnosť prijímať svoje bytie v ňom samom, chcieť ho, urobiť ho svojím, aby bolo tým, čím je od Boha. Slobodné bytie je schopné spôsobiť, aby bolo slobodne také, aké je od Boha nevyhnutne. Boh ho utvára ako také, čo má silu samo seba zakončiť. To znamená, že má v sebe svoju normu. Človek vie svojím vlastným spôsobom ísť k Bohu a vlastniť absolútne dobro.

B. Pre človeka je cieľom ľudstvo

Podmienkou vlastnej dokonalosti je spojenie s druhými. Vlastná dokonalosť vyžaduje vlastnenie všetkých ľudských prednostĺ. Avšak všetky ľudské prednosti nie sú zlučiteľné v jedinom jednotlivcovi. Plnosť človečenstva si musí jednotlivec osvojiť, a to tak, že sa stane v láske jedno s druhými ľuďmi.

Potreba spojenia so všetkými je daná človekovi v jeho prirodzenosti, ako to konštatuje psychológia. Vidno to aj v tom, ako živelne človek uteká pred samotou a hľadá spoločenstvo. Badať to v tendencii človeka predlžovať ľudstvo odovzdávaním života v rodine a v snahe združovať sa. Svedčí to o bytostnej sile, ktorá robí človeka tvorom spoločenským a nuti ho hľadať plnosť a jednotu ľudstva, aby bol naplno samým sebou.

C. Opis tejto jednoty

a/ Čo je táto jednota

Jednotu a plnosť človečenstva možno vidieť v človekovi, ktorý dosahuje svoj cieľ. A to je pri smrti človeka. Pravda, za predpokladu čisto prirodzeného poriadku. To si tu treba dobre uvedomiť, aby nedošlo k nedorozumeniu.

Po oddelení od tela sa duša plne uskutočňuje. Ostáva však v podstatnom vzťahu k telu, ale telo ju prestáva obmedzovať v jej duchovnom smerovaní k nekonečnosti človečenstva. Nachádza samu seba, vo svojom vnútri svojho človečenstva a tým celého ľudstva. Keďže však človečenstvo je poslednou jednotou tu na zemi, potom duša vlastní aj jednotu sveta.

b/ Úkony tejto jednoty

Keď smrť oddelí dušu od tela, vyhladí tým v poznaní všetko, čo je zmyslové. Doteraz úkon poznania hľadal sám seba mimo seba, ponárajúc sa do hmoty. Teraz je v duši, ktorá nachádza samu seba. A ako sa oddelené duše spájajú a vzájomne podporujú, pokiaľ ide o bytie, rovnako je to, pokiaľ ide o poznávanie. Porozumenie vždy vzniká v jednote a bude také, aké je spojenie v jednote: v každom osobné, v rozmanitých vedomiach, ale bez toho, aby bolo oddelené. A nejde tu o čiastočné poznanie, ale o celosť človeka a ľudstva.

Poznanie Boha bude mať duša spôsobom primeraným svojmu stavu. Bude poznávať seba natoľko, nakoľko je bytím a nakoľko je Božím dielom, a teda nakoľko je Boh príčinou človeka.

Toto poznanie bude pre ľudskú prirodzenosť absolútne uspokojujúcim a oblažujúcim, napriek tomu, že bude podstatne nedokonalé. Vyplýva to však z podstatnej nedokonalosti ľudskej prirodzenosti.

Človeka treba chápať v dvoch rozdielnych stavoch a každý z týchto stavov ešte v dvoch rozdielnych štádiách: stav prirodzený a stav nadprirodzený, a štádium utvárania a štádium završenia. Poznanie Boha bude môcť byť v každom z týchto stavov a v každom z týchto štádií svojím spôsobom celé, a predsa bude všade rozdielne.

D. Záver

Jedine človek je primeraný partner sebe samému. Preto i v nadprirodzenom stave Boh sa ukáže v človečenstve - v Bohočlovekovi

a v tajomnom tele tohto Bohočloveka, v tajomnom tele, ktorým je obrodené ľudstvo. Toto tajomné telo, táto nadprirodzená jednota ľudstva, ktorá sa tvorí v Bohočlovekovi, je zdokonalenie a zbožstvenie jednoty, ktorá sa prirodzeným spôsobom tvorí v človekovi.

Možno teda povedať, že ľudstvo je utvorené pre pravdu o realite tajomného Tela Kristovho.

Druhý vatikánsky koncil to učí, keď hovorí: "Syn Boží, v ľudskej prirodzenosti, ktorú na seba vzal, svojou smrťou a svojím vzkriesením prekonal smrť, vykúpil človeka a pretvoril ho na nové stvorenie. Tým totiž, že udelil svojho Ducha, zo svojich bratov, povolaných zo všetkých národov, tajomne vytvoril sťaby svoje Telo." /Svetlo národov č. 7/.

POSTREHY ZO ŠAŠTÍNSKEJ NÁRODNEJ PÚTE NA TURÍCE
21. - 22. 5. 1988

Živo sa pamätáme na veľké i menšie náboženské stretnutia v doterajšom priebehu Mariánskeho roku: Šaštín v júni i septembri 1987, potom Levoča, Gaboltov, Lutina, Nitra, Topoľčianky, Trnava a ďalšie miesta. Zážitky z nich boli krásne a silné. Túžili sme, aby zimné mesiace rýchlejšie uplynuli a aby sme sa znova stretli. Práve v období medzi týmito púťami sa odohrali udalosti, ktoré sa zapísali do svetlej histórie našich národov. Bola to jednoznačne najväčšia podpisová akcia za náboženskú slobodu u nás a "Bratislavský veľký piatok". Tieto udalosti prehĺbili záujem o náboženstvo nielen u nás, ale aj v širokej zahraničnej verejnosti. Po rýchlom spáde udalostí prišli Turíce 1988 a my sme sa 21. a 22. mája opäť zišli v Šaštíne - po tretíkrát v Mariánskom roku.

Tohtoročnú púť otvoril v sobotu 21. mája Mons. ThDr. Ján Čížik z Trnavy. Nasledovali príspevky mladých veriacich z jednotlivých diecéz Slovenska. Program každej diecézy koordinoval jeden poverený kňaz, ktorý v rámci určeného dvojhodinového limitu slúžil svätú omšu. Iba prešovská grécko-katolícka diecéza nebola zastúpená. Bohoslužba slova sa konala v bazilike. Mladí rozvíjali pásma piesní, popretkávané úvahami a meditatívnymi modlitbami. Bolo to svedectvo úprimnej viery. V prevažnej väčšine prípadov mu chýbal však ten spontánny a nadšený prejav, aký sme zažili v Šaštíne na minulých púťach.

Počas celonočného programu v bazilike osobitne vynikli:

1. Príspevok mladých v predvečerných hodinách, v ktorom sa modlili za nových dobrých biskupov pre Slovensko, za slobodu cirkvi u nás, za Svätého Otca a za iné aktuálne potreby cirkvi.

2. Pozdrav otca kardinála Tomáška, ktorý odznel z magnetofónovej pásky pred polnocou. Otec kardinál uviedol svoju známu zásadu: "Kto pracuje pre Božie kráľovstvo, robí mnoho! Kto sa modlí za Božie kráľovstvo, robí viacej! Kto trpí s Kristom pre Božie kráľovstvo, koná najviac!" Vyzval k vernosti Kristovi. Kto nasleduje Krista, musí vyžarovať Jeho pravdu a lásku. Tak sa spieva o Božom kráľovstve v pesničke "Nech slnko svieti, kde si ty!" Práve to rozhoduje o tom, ako rýchlo sa bude šíriť Božie kráľovstvo. K tomu udelil všetkým svoje osobitné požehnanie. Jeho pozdrav a požehnanie boli prijaté búrlivým potleskom a piesňou, ktorú kardinál spomenul. Potom nasledoval krásny symbolický úkon: mladí si zapálili sviečky a držali ich počas svätej omše, ktorá sa začala o polnoci. Od ich svetla sa rozžiarila celá bazilika!

3. Sympatické bolo aj pásmo o sv. Jánovi Boscovi, ktorého duchovní synovia pôsobili určitý čas aj v Šaštíne.

4. Nad ránom spevácka skupina mladých pripomenula atmosféru predchádzajúcich púti meditatívnym spevom "Adoramus, te Domine!" Po nej bol prečítaný list otca kardinála Tomáška, ktorý napísal veriacim po ukončení petície za náboženskú slobodu u nás. List prijali účastníci nadšeným a dlhotrvajúcim potleskom.

Tak ako v septembri minulého roku, ani teraz nechýbal pred bazilikou program mladých. Vonkajší priestor bol výborne ozvučený, a tak duchovný program zvnútra bolo počuť aj ďalej od baziliky. Bol to nový prvok, s ktorým sme sa ešte v Šaštíne počas večera a noci nestretli! Napriek tomu si mladí aj v parku pred bazilikou urobili spontánnu duchovnú akadémiu. S niekoľkými prestávkami trvala celý večer i celú noc. Zúčastnilo sa na nej striedavo asi tisíc ľudí, s prevahou stredoškolskej a učňovskej mládeže. Boli to nadšené spevy, prejavy radosti, pripomienky Svatého Otca a búrlivý potlesk. Spontánnosť a svojrázne nadšené prejavy mladých tu nikto nijako nenarušil.

V nedeľu od 6. hodiny sa rehoľné sestričky modlili ranné chvály. Bolo to pekné a príťažlivé. Veriaci v bazilike, v tom čase s prevahou starších, im opakovane ďakovali srdečným potleskom.

Tak ako minulý rok na Turíce, aj teraz sa na šaštínskej púti zúčastnil otec biskup Ján Korec. Aj tu sme stále videli okolo neho skupinky usmiatych a pozorných ľudí. Boli sme úprimne radi, že sme ho tam videli a stretli sa s ním.

V sobotu večer i v nedeľu počas noci bolo v preplnenej bazilike veľa svätých omší na spôsob Levoče. Slúžili sa v dvojhodinových intervaloch: prvá v sobotu o 17. hodine a v nedeľu posledná nočná o 4. hodine. Pre budúcnosť by sme navrhovali predĺžiť intervaly medzi svätými omšami a skrátiť homílie na 10-15 minút. Veď tu v noci boli v bazilike stále tí istí veriaci ľudia, pracujúci, študenti i deti, ktorí precestovali stovky kilometrov. Účasť na šiestich svätých omšiach s kázňami bola pre tých istých ľudí veľkým zaťažením, ktoré uberá na aktivite a hĺbke zážitku.

V nedeľu svätú omšu o 8.30 hodine celebroval ThDr. Š. Janega, dekan CMBF v Bratislave, jedinej teologickej fakulty na Slovensku. V homílii vyzdvihol súvis Ducha Svätého a Panny Márie, ktorá sa mu úplne oddala, aby ju Duch Svätý riadil. Aj v septembri aj teraz ThDr. Š. Janega slúžil svätú omšu v nedeľu ráno. V jeho príhovore by nám bola dobre padla výzva k modlitbám za bohoslovcov, aby z nich boli dobrí a svätí kňazi, ako aj výzva za viac kňazských a duchovných povolaní pre Slovensko! Nie je na to vhodnejšie miesto, atmosféra i poslucháči než je národná bazilika, národná púť a zástupcovia celého slovenského národa.

Vyvrcholením púte bola slávnostná svätá omša o 10.30 hodine, ktorú celebroval vtedy ešte trnavský administrátor ordinár Ján Sokol. Očakávali sme ho s radostným napätím. Otec ordinár prvýkrát na národnej púti v novej funkcii! Zakrátko vysviacka na biskupa! Nový biskup na Slovensku! Žiaľ, zatiaľ jediný! Napätie zmizlo hneď po prvých okamihoch stretnutia. Nadšené pozdravy, potlesk, srdečná atmosféra! Prehovoril ako naozajstný otec - pastier duchovného stáda. V homílii opakovane zdôraznil, že nám ide o obnovu v Duchu Svätom s pomocou Panny Márie. Aby obnova bola účinná, musíme si nájsť čas na modlitbu, s radosťou čítať Sväté písmo, často pristupovať k sviatostiam a prijatú Lásku-Krista prejavovať láskou voči iným. Po jeho homílii nasledoval nadšený potlesk. Radostná i dojímavá bola jeho rozlúčka s pútnikmi: pozdravy, stisky rúk, potlesky...

Čo na záver?

Sme úprimne vďační Pánu Bohu, že sme sa mohli opäť stretnúť v Šaštíne - stretnúť sa tu s Ježišom, s Jeho i našou Matkou a Patrónkou nášho národa. Prišli sme ďakovať Pánu Bohu i Panne Márii, prišli sme prosiť Pána Boha prostredníctvom našej Matky. Pán Boh zaplať za všetky milosti!

Boli sme milo prekvapení výzdobou baziliky: kvetiny, modré pásy na stĺpoch baziliky s nápismi "Milostiplná", "Matka Vykupiteľa", "Matka Cirkvi"... Za sochami svätého Cyrila a Metoda bola výzdoba, ktorá pripomínala pápežskú zástavu. Vpredu vpravo maľba zoslania Ducha Svätého. Vďaka za dobrú informovanosť o programe v priestore baziliky ako i za lampášiky, ktoré bolo jasne vidieť pri rozdávaní svätého prijímania.

Počas púte sme sa dozvedeli aj o stretnutí veriacich na Velehrade, odkiaľ mnohí prišli potom do Šaštína. Púť na Velehrad sa začala o 12. hodine, o 15. hodine bola svätá omša. Potom nasledoval list kardinála Tomáška veriacim, pásmo o svätom Cyrilovi a Metodovi, aktuálne výzvy k Duchu Svätému, spevy, po 18. hodine uzavretie baziliky. Program pokračoval pred bazilikou do noci.

Aj tentokrát mnohí putovali do Šaštína. Jedni od Trnavy, iní od Bratislavy, ďalší zo Záhoria, Kysúc, Oravy, z východu i z juhu, ktorí sa už teraz rozhodli putovať sem 15. septembra na sviatok Sedembolestnej.

SÚ JEDNEJ MYSLE

1. Ďalší hlas košických kňazov

Deväťdesiatosem kňazov košického biskupstva sa obrátilo na pána prezidenta dr. Gustáva Husáka s úctivou žiadosťou o obsadenie 27 rokov uprázdneného biskupského stolca v Košiciach.

Veriaci využili petičné právo poskytnuté Ústavou ČSSR a žiadali o väčšiu náboženskú slobodu, medziiným o menovanie nových biskupov na uprázdnené biskupské stolce.

S nádejou sme sledovali rokovania medzi Vatikánom a vládnou delegáciou ČSSR.

Obracali sme sa s ľudskou nádejou na ľudí.

Výsledkami sme sklamaní.

Teraz sa chceme s väčšou vierou, pevnejšou nádejou a vytrvalosťou obrátiť na Boha, na nebo.

Budeme sa vytrvalo modliť povzbudení slovami Pána Ježiša: "Proste a dostanete... Bezo mňa nič nemôžete urobiť..."

V diecéze je nás 239 kňazov.

Každý deň po troch podľa rozpisu chceme prosiť Boha.

V určený deň

1. budem slúžiť svätú omšu na úmysel "za vyvolenie biskupa" alebo vezmem aspoň tento omšový formulár;
2. pri tejto svätej omši poviem homíliu o poslaní nástupcov apoštolov - biskupov - v svätej cirkvi;
3. na tento úmysel budem aspoň hodinu adorovať pred bohostánkom;
4. v ten deň sa budem postiť;
5. do modlitby zapojím aj farské spoločenstvo /svätá omša, sväté prijímanie, svätý ruženec.../;
6. celý deň všetko i seba obetujem Bohu ako obetu a prosbu za dobrého biskupa a za dobro diecézy;
7. v ten deň budem študovať koncilné dokumenty Lumen gentium a Christus Dominus.

Tým sa v nás a v našich veriacich bude neustále obnovovať vedomie, že potrebujeme pastierov Božieho ľudu - biskupov.

Tým podporíme úsilie obidvoch rokujúcich delegácií o priaznivé vyriešenie pálčivých problémov v živote cirkvi u nás. Dúfame, že modliť sa len môžeme a že naša modlitba sa nebude pokladať za protištátnu demonštráciu, za politickú akciu a za akciu, ktorá chce narušiť rokovania medzi Vatikánom a ČSSR.

2. Hlas košických veriacich

Výzva košických kňazov podnietila aj veriacich tejto diecézy, ktorí píšu:

Na sviatok Svätej Trojice 1988

Dúfajte v Pána stále,
lebo Pán je skala naveky.
/Iz 26,4/

Drahý brat, sestra,

aj my, veriaci košickej diecézy, sa pripájame k našim statočným kňazom a vyjadrujeme bolesť v srdci, že naša osirelá diecéza nemá od 11. 3. 1962 otca biskupa...

Posilnení Duchom Božím sme sa rozhodli ešte intenzívnejšie prosiť nášho Pána, aby nám na uprázdnený stolec poslal dobrého otca biskupa.

Na tento úmysel obetujeme:

- podľa možnosti dennú plnú účasť na sv. omši,
- denne sa pomodliť Otče náš, Zdravas Mária, Sláva Otcu,
- každý piatok sa zdržať masitého pokrmu a v tento deň sa pomodliť celý bolestný ruženec,
- v tomto roku zúčastniť sa na tento úmysel odpustovej slávnosti.

Nech Nebeský Otec prijme naše prosby a obety a nech ich požehná.

Veriaci košickej diecézy

Na vedomie: František kardinál Tomášek, otec biskup Ján Ch. Korec.

SPRÁVNE SLOVÁ V SPRÁVNOM ČASE

1. List moravských katolíkov o. kardinálovi F. Tomáškovi
/skrátený text/

Jeho Eminence
František kardinál Tomášek
arcibiskupský ordinariát
P r a h a

Morava 6. - 27. března 1988

Nám všem drahý otče kardinále,

uvědomujeme si nelehkou situaci, v níž se nacházíte Vy, i my, věřící v celém Československu. Jste pro nás, katolické křesťany, v současné době symbolem našeho sepětí se stolcem apoštola Petra, symbolem těžce zkoušené, ale nepokořené církevní pospolitosti věřících u nás na Moravě, na Slovensku i v Čechách. Jste nám symbolem opravdového pastýře, kterému záleží na svěřeném stádci...

V současné době, kdy je v našich kinech promítán gruzínský film "Pokání", nelze nevidět jistou paralelu v rozvrácenosti našeho lidského společenství i člověka jako takového s příběhem, o němž otevřeně, lidsky, pravdivě a sdílně vypovídá zmíněný film...

V této souvislosti si nelze nepoložit otázku: Jak jsem na tom já, lidé kolem mne, my věřící, kněží, pastýři a svěřená stáda?

Jak jsme na tom my, křesťané z hlediska vzájemné důvěry, lidskosti, pomoci jeden druhému, církvi, národu?

Jak jsme na tom z hlediska schopnosti a ochoty rozpoznávat dobro a zlo, lež a pravdu?

Jakou máme ochotu a potřebu odpustit a odčinit křivdy a provinění, spáchané nejen námi samotnými, ale i druhými - třeba našimi předky?

Jak si uvědomujeme potřebu a nutnost projít skrze pokání k novému osvobozenému soužití všech ve vzájemné lásce, k prorostení k novému životu?

A jak jsou na tom ti, kteří se stali pastýři našich duší? Ti, kteří na sebe vzali právo a povinnost vést a chránit svěřené stádo i každého z tohoto stáda, před jakýmkoliv nepřítelem až do svědectví a oběti života, po vzoru toho, který o sobě řekl.: "Já jsem dobrý pastýř, znám své ovce a mé ovce znají mne ... a za ovce dávám život... proto mne Otec miluje, že já dávám svůj život..." /Ján 10,15-17/.

Pastýři nejsou jen kněží nebo církevní hodnostáři, ale všichni ti, kteří mají svěřence. Pastýři jsou i ti, kteří vzali na sebe odpovědnost za život a to za život v hojnosti /Jan 10,10/, za růst, ochranu a správné služebné vedení těch, kteří jsou jim svěřeni, a to po celou dobu této odpovědnosti...

My věřící a spolu s námi nemalá část pastýřů, si uvědomujeme vážnost a hrůznost současného stavu správy Božích a církevních věcí a v žádném případě nechceme být a nejsme vůči tomu nečinní... Abychom pomohli vytvořit zvýšený potenciál sil Dobra, mj. jak věříme tolik důležitý pro průběh a výsledek jednání zástupců církve s československou vládou, rozhodli jsme se zvýšit svoji aktivitu a současně zpřísnit svůj každodenní život. Počínajíc svátkem našeho Otce a učitele, svatého Cyrila /14. února/, celé postní období a nepřetržitě do doby ukázání se Boží pomoci a vyslyšení našich proseb, předkládáme své prosby za ochranu, sjednocení, posilu a Boží vedení všech, kdo jednají ve věcech Božího lidu, církve... za duchovní a národní probuzení a obnovu, za sblížení národů a sjednocení církví v Pravdě a Lásce...

Každý pátek, v připomínku dne Kristova utrpení, prožíváme účastí na Jeho utrpení a oběti. Ten den odmítáme vše, co by nás od spojení s Kristovým křížem odvádělo, zejména se ten den dle osobních možností zdržujeme od veškerého jídla a pití; tento půst pak dodržujeme ještě další den v týdnu, ve středu. Pátek je pro každého z nás dnem, kdy nesledujeme televizní pořady a snažíme se, aby i v našich rodinách a okolí byl tento den "dnem vymanění se z negativní závislosti na masových médiích." Přinášíme bohoslužby a obětujeme mše svaté za duchovní a národní záchranu, za naše vnitřní probuzení, za sjednocení, za ochranu cyrilometodějské víry a za živé dědictví. Na podporu a posilu naší církve a věřících a všech, kteří jednají za Boží lid a vedou jej jako pastýři, přinášíme svá osobní a zdravotní utrpení, ponížení, diskriminaci a omezení v životním rozvoji, v uplatnění se, v zaměstnání, ve školách, při získávání vzdělání a ve veřejném životě.

Těmito obětmi, které v pokoře vědomě a dobrovolně na sebe bereme, které s těžkostí neseme a prožíváme za záchranu víry, za odpuštění hříchů a provinění spáchaných námi i našimi bližními nebo našimi předky, chceme projít k očištění, a skrze toto své pokání prorůst k úplné evangelizaci a inkulturaci osobního, společenstevního, národního a církevního života. Posilu na této cestě hledáme v přímluvě a příkladu světců Východu i Západu, zvláště Panny a

Bohorodičky Marie...

Jaká je nebo bude reakce našich ordinářů a těch, kteří zdůrazňují své právo jednat za věřící a církev? Uvědomují si dostatečně tito naši církevní představitelé závažnost negativních následků svého dosavadního počínání, i svoji odpovědnost za ně, když v denním tisku a masových mediích hovoří o výlučnosti svého práva jednat a zastupovat věřící i církev jako takovou?...

Čtyřicetiletý vývoj života naší církevní pospolitosti zaznamenal v důsledku nedostatečné obrany, ochrany a správy duchovních záležitostí a věřících fyzický i duchovní úhyn celých stád. To je skutečnost, na které nenese vinu jen ateismus, ale také malá nebo nedostatečná obranná aktivita těch, kteří mají pečovat s co největším úsilím o Boží věci. Současné podmínky života společnosti nevytváří pro církev a věřící dostatečný prostor /zrušení řeholních společenství, bránění v aktivitě věřícím, ingerence mocenského aparátu do církevních věcí atd./. To je nepřijatelný stav!

Kdo tvrdí opak a mlčí ke všem těmto skutečnostem, k příčinám a následkům zmíněného čtyřicetiletého období, kdo se rozhodně a jednoznačně po tom všem, čím jsme prošli, nestaví v současnosti na obranu víry, církve a věřících a tvrdí, že je pastýř, je lhář a námezdník, neboť nebrání samotného Krista, který je v nás a s námi znovu bičován, vysmíván, poplivám, i křižován. A postoj těchto je o to horší, že je prostým věřícím ve svých negativních důsledcích mnohdy správně nerozpoznatelný... Je nejvyšší čas postavit hráz zlu v každém z nás, v celé církvi, v celém společenství, národě. Je čas přestat jednat polovičatě, kompromisticky ve všech sférách našeho žití - od výchovy až po správní členění a řízení církevních společenství. A toto řešení neodkládat. Začít ihned!

Je u nás mnoho těch, kteří užívají označení "duchovní pastýř", i těch, kdo takto skutečně působí - i bez vnějšího označení /např. kněží bez státního souhlasu, vedoucí duchovních společenství apod./. Je však také dost těch, kdo si osobují výlučný monopol na duchovní činnost, ačkoli ji sami dle stávajících potřeb nevykonávají, nebo z různých důvodů ji vykonávají nedostatečně. A právě tito se cítí dotčeni a napadeni v okamžiku, kdy zjistí, že "jejich monopol" nefunguje, že "bez jejich souhlasu" a nezávisle na nich dokáže stádo "čelit nepříteli", že ho dokáže rozpoznat a bránit se.

Takovou skutečností se nám jeví například uskutečnění a průběh podpisového hnutí - Výzvy moravských katolíků - iniciativy, která vzešla z věřícího lidu a lidem byla a je uskutečňována jako životně nezbytná obrana proti zlu. Iniciativy, která nejenže byla v drtivé většině bez zjevné a tolik potřebné podpory kněží a ordinářů, ale která se uskutečnila a stále uskutečňuje přes otevřený i skrytý odpor těchto, proti jejich vůli a snaze tuto životně důležitou, obrannou a sjednocující činnost zdiskreditovat, znemožnit, zničit. Vždyť jsou Vám jistě známé zákroky některých "duchovních pastýřů", kteří běhajíce po chrámu trhali z rukou věřících podpisové archy, tyto zcizovali, věřícím spílali pro tuto - od nich neodvisející - aktivitu. Nikdy jsme neslyšeli, že by někdo jiný z ordinářů veřejně podpořil tuto iniciativu a tím i Vás. Jsou však také kněží, kteří statečně, jako pastýři, podpořili obranu těch, kteří jsouce napadeni se brání. Jsou i kněží, kteří nejsou proti ní, ale ani ji nepodporují, i když mlčky a potajmu snad sympatizují s tím, že je nutno se bránit, ale sami jako pastýři na obranu nevystoupí, říkajíce: "Toto je iniciativa laiků a my jako kněží jí nemáme bránit, ale nemáme se do ní ani zapojovat." Bohužel, taková je skutečnost a dokonce tento podivný a dezorientující přístup je snad u kněží nejběžnější.

Je potřebné ozřejmit uvedené skutečnosti a zjednat v nich jasno. Stejně tak je potřebné nevyčerpat probíhající iniciativu podpisovou aktivitou, ale navázat na ni aktivitou systematickou a

trvale řízenou těmi, kteří se osvědčili a mají důvěru věřících i Vaši...

Je nutné - a evangeliu odpovídající - uskutečnit vymanění se z poručníkování ateistických tajemníků a říct rozhodné NE zásahům oněch do církevních záležitostí!

Domníváme se, že není nezbytné, aby naši kněží byli závislí skrze státem poskytované tzv. "požitky duchovních". Vidíme v tom jednu z příčin současného stavu zasahování neduchovních institucí do sféry náboženského života. Připadá nám trapné, že věřícímu lidu, o něhož se v každém případě jedná, kdykoli se hovoří o náboženském životě, není dovoleno ani nepatrné procento účasti na řízení a správě svých záležitostí. Naproti tomu státu je našimi církevními představiteli umožňováno téměř cokoliv. To je přece zcela zvrácený stav a vývoj nevyskytující se v takové obludnosti snad ani za vlády Deciovy.

Závislost kněží na mzdě, kterou poskytuje ateistický státní mechanismus je nutně zdrojem, z něhož pramení mnohé disproporce v našem životě a z něhož do značné míry vyplývá i vnitřní nejednota, rozklad a zmatek /finanční protežování ateismu zavázaných a nakloněných, či s ním spolupracujících kněží, a opačně. Možnost morálně nepevných kněží žít v rozporu s jakýmikoliv církevními normami a pokyny a bez povinné poslušnosti - protože se zažila praxe, že zatím "souhlas" odnímá jen stát a tomu tyto nedostatky nevadí. Nebo snad pomáhají dostatečně naši správcové a pastýři těm z nás, kteří se dostali do pravomoci námezdníků a svévolníků? Jak reagují naši církevní představení na mnohdy hromadný útěk věřících jinam, ke skutečným pastýřům? Nejsme zbytečně odsouzeni jen do role trpných pozorovatelů? Jak k tomu přijde církev i Boží lid, že se ho nikdo dostatečně nezastává, že nikto nezakročí, aby zastavil tento rozkladný proces?!/

Stav věcí je tak závažný, že je potřebné se zabývat alternativou důsledné odluky státního a církevního života. Církev a věřící si musí své kněze a potřeby v našem životním prostoru za současných vztahů a situace umět zaopatřit samostatně. Zavedením takových opatření se vyřeší v mnohém i větší sepětí a harmonie vztahů, např. mezi kněžími a věřícími, mezi kněžími navzájem, bude větším stimulem pro kněžskou aktivitu i aktivita věřících, pro projednání a řešení skutečných životních potřeb a konec konců i pro vyřešení takových otázek jako je členství kněží v církevní autoritou zakázaných institucích apod...

Právem se věřící dneška obrací o příklady a podporu a radu k životu prvních křesťanů, k životu prvotní církve. Tam máme příklad pro sebe, pro všechny, pro každou i tu dnešní situaci. A nestačí o tomto zdroji jen hovořit, je nutné k němu sestoupit a vzít ho do svého života... Někdo však k tomu musí dát příklad. Osobní a strhující. A nemůže to být nikdo menší než ten z nás, k němuž se všichni upírají, jako k pastýři Kristovu...

Dovídáme se o bojkotu, který vůči Vám začínají praktikovat ordináři a někteří kněží, většinou ze státem podporované organizace Pacem in terris. Jsme svědky toho, jak Vás postupně stát a všemocná tajná bezpečnost a její pomáhači /- jak je to bolestné i z řad církevních hodnostářů, kněží a dezinformovaných věřících/, systematicky izolují a vytlačují z možnosti být s námi v kontaktu; jak se snaží nasadit Vám etiketu starého, nemocného a romanticky nesoudného muže, který "ač dřív dělal totéž" co dělají dnes ti, jež výše uvedené nátlakové síly zla mají zájem protežovat a dosazovat na rozhodující posty v církevní struktuře u nás, si dnes "chce hrát na Wyszyńského současného Československa".

Nenecháváme se zmást jejich úskočnou taktikou a lstí. Nemějte obavu, že naše důvěra k Vám je zlomitelná těmi, kdo o to usilují,

byť k tomu využívají sobě zavázané současné vykonavatele ordinářských pravomocí, některé kněze a dezorientované věřící.

Zneužité sdělovací prostředky, opírající se o nepravdivé, polopravdivé a zkreslované podklady a informace, namířené proti všem poctivým lidem, zejména proti věřícím katolického vyznání, zasévají koukol na Boží roli...

Naši duchovní rodičové jsou svatí Cyril a Metoděj. A tito sloupové naší víry a věrnosti Kristu jsou dostatečně pevnými pilíři...

Nedáme se snadno oklamat. Nedáme se snadno odtrhnout od toho, komu je svěřena pastýřská hůl na stolci Petrově, i Metodějově...

Nastala doba, abychom se obnovili duchem. Jestliže Slované jsou dnes nadějí církve, jak předpověděl papež Lev XIII., pak nechceme nepřinést na obětní stůl svůj osobní i národní podíl, své dary. Věříme, že jestliže jsme byli zahrnuti do Božího plánu před tisíci lety a byla nám dána taková mimořádná a významná úloha, že Bůh s námi počítá i nyní v dnešní době, v dnešním světě, v dnešní církvi. Což s vírou nevoláme: nezhyne rod, jen věřit neustane? A my chceme žít, chceme být připraveni, chceme být ochotni a jsme nabídnuti k službě i oběti...

Už mnoho let probíhá naše národní i duchovní sebeuvědomování se, naše znovu vzkříšení. Zásadní zvrat nastal však 6. dubna 1985, kdy na den výročí blažené smrti svatého Metoděje a současné oslavy vzkříšení našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista... Spolu s dcerou Jairovou i mládencem z Naimu a Lazarem jsme uslyšeli onu větu: "Oni nezahynuli, ale spí" a také imperativ: "Vstaň a vyjdi ven"... V plném souladu se svým vědomím a svědomím před všemi jako očití svědkové vyznáváme, abyste i vy uvěřili a přijali, že my, Moravané, národ cyrilometodějský jsme v Kristu byli vzkříšení k novému životu, že jsme znovu ožili a Bohu díky žijeme.

/Následuje 34 podpisov./

Tento list také zasíláme svatému otci Janu Pavlu II. a následujícím církevním představeným, jakož i všem věřícím křesťanům s prosbou o modlitbu a pomoc:

prefektu Kongregace pro evangelizaci národů, Jozefu kardinálu Tomkovi;
prefektu Sekretariátu pro jednotu křesťanů, Johannesu kardinálu Willebrandsovi; prefektu Kongregace pro Východní církve kardinálu Lourduassymu; Kongregaci řeholí a laických institutů; Hlavnímu sekretariátu synodu; Kongregaci biskupů; Josefu kardinálu Glempovi, primasu polskému; Henryku kardinálu Gulbinowiczovi, Wroclaw; Joachimu kardinálu Meissnerovi, Berlin; J. B. Karlu Lehmannovi, předsedovi biskupské konference BRD, Mains; Franjo kardinálu Kuharičovi, Zagreb; Myroslavu kardinálu Lubačivskimu, Roma; představeným a mnichům benediktinského kláštera Pannonhalma; arcibiskupu Hansu Hermannu Groerovi, Wien; J. Ex. Janu Chrysosthomu Korecovi, Bratislava; J. Ex. Jaroslavu Škorvadovi, Roma; Wagre Mieresynu Salowskému Chroswitz; Dr. Jiřímu Maria Veselému, Roma.

2. List otca kardinála Františka Tomáška katolíckym veriacim v Československu

Milovaní bratři a sestry,

posílám Vám srdečný pozdrav v den svatého Vojtěcha mého slávného předchůdce na pražském biskupském stolci. Před 1000 lety patřili do jeho pastýřske péče Češi, Moravané, Slezané i Slováci. Od té doby vznikly na tomto rozsáhlém území další diecéze, ale dnes jsou téměř všechny bez biskupů.

Mnozí z Vás ze všech koutů naší republiky se setkali se mnou při různých příležitostech. Projevy srdečné příchylnosti ukázaly

mně i komukoliv, jak pevným poutem lásky jsme spojeni v našem Pánu Ježíši Kristu. V posledních měsících jste mi poskytli neobyčejně přesvědčivý důkaz své důvěry v podobě více než půl milionů podpisů pod petici, kterou jsem podpořil. Považuji to za zmocnění stát se Vaším mluvčím, když žádate, aby u nás došlo k nápravě vztahu státu k církvi a k věřícím. V tomto smyslu jsem zformuloval stanovisko, které posílám vládě ČSSR k rukám jejího předsedy Lubomíra Štrougala.

Mám radostnou povinnost poděkovat všem, kteří jste petici podepsali nebo podepsat chtěli a nemohli, neboť podpisování probíhalo improvizovaně a s obtížemi. Zvláštní dík si zaslouží ti, kteří při tom obětavě pomáhali. Mile mě překvapily upřímné sympatie mnoha spoluobčanů nekatolíků; pochopili, že nám nejde jen o vlastní výhody. Svoboda je nedělitelná, přejeme ji všem jiným stejně jako sobě.

Váhu Vašich podpisů zvětšuje strádání pro víru a církev, které sotva koho z Vás v minulých desetiletích nepostihlo. Odpouštění je křesťanská povinnost, nebylo by však spravedlivé nevzpomenout při této příležitosti s úctou zvláště těch, kteří složili těžší daň věrnosti Kristu ztrátou svobody, ba i života. S kněžími a biskupy, s řeholníky a řeholnicemi to byli i mnozí laici.

Dík a obdiv si zasloužíte vy všichni, kteří jste se odvážili pokračovat neveřejně v aktivitě neoddělitelné od plného křesťanského života, avšak státní mocí pronásledované. Myslím na rodiče a další, předávající dětem a mládeži poučení o víře; na pečovatele o nemocné i po duchovní stránce; na vydavatele a šiřitele náboženské literatury; na řeholní společenství; na kněze i laiky, soukromě doplňující okleštěnou pastoraci, a na mnohé další.

Ať veřejně nebo v soukromí, stále jsme jedna Kristova církev. Mluvit o oficiální církvi a o druhé, politicky zaměřené "tajné církvi" je fikce a pomluva.

Události ozřejmili další věc, kterou vám chci položit na srdce. Je to odpovědnost Vás laiků za církev. Po léta jsem mluvil za vás, téměř marně. Byl jsem označen za "generála bez vojska". Proto bylo třeba, aby ste promluvili vy. Nejsme vojsko a nebojujeme o moc. Ale povinnost hájit se proti nespravedlnosti je jeden ze základních kamenů mravnosti. I náš Pán se před soudem hájil proti falešnému obvinění a ohradil proti políčku.

Je správne, když jako občané uplatňujete svá práva vůči světské moci. To však není všechno, co máte možnost dělat. Je třeba ujímat se svých práv i faktiqky. Litera zákona sice velmi zužuje náboženský život katolíků. Přesto je nám upíráno mnohé, co nezakazuje zákon, ale mimo zákonnou kompetenci lidé pověření veřejnou správou. Ale v každém právním státě platí zásada: Všechno, co není zakázáno, je povoleno - rozumí se zákonem, ne něčí libovůlí. Nebojte se tedy např. uskutečňovat plný církevní život v duchu Druhého vatikánskeho koncilu, ve farnostech i mimo ně. Na vás je také, aby ste byly oporou kněžím, kteří se po minulých zkušenostech obávají ztráty možnosti sloužit vám veřejně. Nebojte se působit na mládež i děti - zvláště nyní, kdy se už veřejně vyslovují obavy o jejich mravní profil.

V Podání vládě ČSSR tlumočím Váš požadavek zásadní změny postoje státu k církvi a věřícím, zejména, že se nespokojíte malými ústupky z milosti místo respektování práv a mezinárodních závazků. Je třeba dosáhnout takového řešení, které by zabránilo vměšování státu do vnitřního života církve: tak chápu Váš požadavek odluky církve od státu, obsaženy v petici. Navrhuji zahájení vážného dialogu o celkovém stavu věcí, a to se skutečnými zástupci církve, kterým důvěřujete.

Uvědomil jsem si, že i já mám vůči Vám povinnost, která nestrpí odkladu. Stále ještě se dovídám o postihování, šikanování, zastrašování nebo diskriminování kněží a laiků i jejich dětí. Kdyby

takové jednání pokračovalo, byť i jen na nejnižších stupních moci, bylo by to špatným předznamenáním dialogu. Bylo by také neblahé, kdyby věřící žili s vědomím, že se jich vlastní církev nesmí nebo nechce zastat.

Proto jsem se rozhodl nabídnout pomoc, kdykoli dojde k porušení spravedlnosti v souvislosti s vírou nebo církví. Když se někdo nedomůže práva normální cestou nebo s pomocí vlastních církevních pastýřů, má možnost obrátit se přímo na mne. S pomocí příslušných odborníků se budu snažit zasáhnout v jeho prospěch. Je zapotřebí, aby zcela vymizely ústrky vůči věřícím občanům. Uvítám všechny dobré zprávy o případech vyřešených přímo úřady.

Bratři a sestry, v této důležité chvíli našich dějin spojme odvahu s rozvahou, naději s trpělivostí, pravdivost s láskou. Pán Vám žehnej.

Váš

František kardinál Tomášek
arcibiskup pražský

23. dubna 1988

3. List otca kardinála Františka Tomáška vláde ČSSR

Vládě Československé socialistické republiky, k rukám předsedy Lubomíra Štrougala, Nábřeží kapitána Jaroše 4, Praha 1

Vážený pane ministerský předsedo,

považuji za svou povinnost sdělit Vám a Vaším prostřednictvím členům Vaší vlády své stanovisko k událostem prvních měsíců tohoto roku, které se dotýkají vztahu katolické církve a státu. Musím se ohradit proti způsobu, jakým na ně reagovali někteří veřejní činitelé a sdělovací prostředky. Chci také osvětlit pravý význam těchto událostí v širších souvislostech a poukázat na nutnost vyvodit z nich správné důsledky.

Dne 1. ledna 1988 bylo zahájeno podepisování petice nadepsané Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů. Ústava našeho státu zaručuje občanům právo podávat petice a dostávat na ně odpovědi. Iniciátor, katolický laik, navíc její podepisování předem oznámil Generální prokuratuře sdělením ze dne 7. 12. 1987. Obdobně informoval i Vás, pane předsedo vlády, a další vysoké činitele dopisem ze dne 20. 12. 1987. K němu přiložil text petice a také výzvu věřícím, obsahující výslovně její hlavní záměr: "docílení zásadního obratu ve vztahu státu k církvi".

Tato akce vyšla z katolického lidu. Uvítal jsem ji a podpořil také proto, že moje mnohaleté úsilí o normálnější život církve a věřících u nás nepřineslo téměř žádné výsledky. Moje četná podání odpovědným státním činitelům zůstala bez odpovědi.

Žádný orgán petici nezakázal. Dověděl jsem se však o mnoha pokusech potlačit její podepisování zastrašováním. Byla také rozpoutána dezinformační kampaň proti jejím autorům a signatářům i proti mé osobě. Sdělovací prostředky se neostýchali používat slovník padesátých let. U věřících a nejen u nich, vzbudila tato kampaň oprávněné rozhořčení. Naopak petice si získala takový souhlas, že se do dnešního dne u mne sešlo přes půl milionu podpisů. Taková je pravda o petici.

Její pravý smysl je možné pochopit jen v historické souvislosti. Petice je dosud nejmohutnější a nejzřetelnější, ale zdaleka ne první projev mínění a vůle našich věřících. Po čtyři desítiletí dává katolický lid různými způsoby najevo svůj nesouhlas s církevní politikou státu. Ta byla koncipována v duchu tehdy vládnoucí ideologie stalinismu. Dosud nebyla zásadně revidována. Její represívní

a nespravedlivý charakter zakusily miliony věřících a jejich dětí v podobě různého šikanování a diskriminačních zásahů v oblasti povolání, vzdělání atd. Velmi mnozí z nich, zvláště řeholní osoby, kněží a biskupové, ale i četní laici zaplatili svou věrnost životu podle víry a duchovnímu povolání dokonce léta strávenými v internaci, v pracovních táborech, ve vězeních, někteří i ztrátou života. Náboženská praxe, pokud byla vyloučena z úzkého rámce povolené pastorace - řeholní společenství, náboženská literatura a mnoho jiného - pokračovala neveřejně a byla tvrdě postihována právě proto, že byla mlčenlivým protestem proti plánovité likvidaci víry a církve. Při sebemenším uvolnění ukázali věřící tutéž vůli nenechat víru odumřít, a to tím, že přestali tajit svou aktivitu, pokud začala být tolerována. Konečně v posledních letech začalo přibývat i výslovných projevů v podobě petic a stížností.

Pokojná manifestace věřících, modlících se na náměstí v Bratislavě dne 25. března 1988, proti níž Bezpečnost bezdůvodně uplatnila drastické násilí, je spolu s masovou podporou petice jen pokračováním neutíchající snahy věřících o svobodu víry a církve. Zároveň se tu ozřejmilo, že vztah státu k církvi se octl v krizi. Dosavadní církevní politika může pokračovat jen za cenu násilí. Násilí ovšem krizi neřeší, ale prohlubuje. Katolíci jsou si vědomi svých práv, budou je dále požadovat a jsou odhodláni přinášet oběti.

Katolický lid z Čech, Moravy i Slovenska už dříve mnoha způsoby a nyní státisíci podpisů, které zastupují miliony dalších katolíků, projevil mně svou plnou důvěru. Tento morální mandát mne nejen opravňuje, ale přímo zavazuje k tomu, abych nemlčel. Proto jménem našich katolických věřících latinského i řeckého obřadu prohlašuji: Žádáme změnu postoje státu k církvi. Nechceme jít cestou konfrontace, ale dialogu!

Jsem přesvědčen, že v nynějším stavu naší společnosti je to nejen rozumné a správné, ale zcela nutné. Naše veřejnost je stále citlivější na příkoří vůči komukoliv. Světová veřejnost sleduje velmi pozorně, jak se dodržují nebo pošlapávají lidská práva, včetně náboženských, která jsou zaručena též řadou mezinárodních dohod. Tato práva není nadále možné upírat ani našim věřícím. Není možné považovat je za občany s omezenými právy a církev za skupinu, kterou je zapotřebí držet pod zvláštním "státním dozorem" podepřeným sankcí trestního zákona. Není možné pod heslem "Uspokojování náboženských potřeb" zvenčí diktovat obsah a rozsah křesťanského života a ignorovat názor křesťanů samých. Není možné, aby se státní moc vměšovala do vnitřních záležitostí církve. Není možné trpět zasahování nejrůznějších veřejných činitelů do soukromí věřících.

Tento dosavadní stav společnost destabilizuje a nikomu neprospívá. Je nejvyšší čas situaci řešit. Toho se nedosáhne jednostranným diktátem, ale společně dialogem. Tím rozumím jednání dvou partnerů, kteří se vzájemně respektují a mají upřímnou vůli dospět k seriozní dohodě.

Partnerem za katolíckou církev je především Svatý stolec, a to v nejzávažnějších záležitostech. V ostatních věcech je partnerem domácí církev. Za ni ovšem nemohou jednat lidé, kteří nemají důvěru ani Svatého stolce ani věřícího lidu. Zejména církevně zakázané sdružení "Pacem in terris" je pro vztah církve a státu faktor vysloveně negativní. Katolický lid dal nejednou najevo jasně, kdo je jeho pravý mluvčí.

K vlastnímu jednání mohu prohlásit toto: Církev nestojí o privilegia. Přeje všem náboženským společnostem a všem občanům bez rozdílu přesvědčení svobodu k rozvíjení toho, čo potřebují a na co mají právo. Církev potřebuje pouze prostor pro naplňování celého svého duchovního poslání a pro službu lásky všem lidem i společnosti. Věřící nemají mít místo ve společnosti jen jako pracovní síly, ale jako rovnopravní občané. Tato země je jejich vlastí, cítí se za ni

odpovědni a víra je rozhodne neodvádí od poctivého postoje ke společnému dobru.

Jsme připraveni ke skutečnému dialogu o zásadním řešení postavení církve v našem státě. Jsme ochotni odpouštět minulé bezpráví, avšak nehodláme být mlčením spoluvinni na možném budoucím bezpráví vůči nám, našim dětem a vnukům. Samozřejmě uvítáme každý příznivý počin, nyní především zaplněním katastrofálního prázdna na hierarchické úrovni. Ale ani plný stav diecézních a světících biskupů ještě neznamená, že budou moci plně vykonávat svou duchovní službu, dokud zůstává nynější stav.

Katolický lid ode mne právem očekává nejen slova, ale i činy. Proto jsem se rozhodl k prvnímu kroku směrem k dialogu. Vážné jednání nelze vést bez důkladné přípravy. Pro stát ji obstarávají jeho experti. Církev potřebuje mít své experty. Proto jsem požádal některé členy církve s příslušnou kvalifikací, aby se ujali úkolu všestranně rozpracovávat danou problematiku.

Doufám, že jsem v podstatě splnil úkol, který mi svěřil katolický lid naší republiky, tlumočit jeho přání po nápravě vztahu státu k církvi. Očekávám Vaši odpověď s nadějí a seznámím s ní naše věřící.

Přeji Vám, pane předsedo vlády, do nového období působení na tak odpovědném místě zdar při úsilí o pokojné spolužití všech občanů v našem společném státě. V tomto smyslu, jak nás učí naše víra, Vám vyprošuji já i naši věřící, kněží a řeholní osoby pokoj a dobro od Boha, Otce všech lidí.

V Praze na svátek sv. Vojtěcha 23. 4. 1988

František kardinál Tomášek

Na vědomí:
Svatému Otci Janu Pavlu II.,
Ordinariátům diecézí v ČSSR.

KLERIKÁLNY ANTIKOMUNIZMUS, ALEBO AKO SA NEROBÍ VEDA
Ondrej Dányi: Politici v sutanách, Obzor, Bratislava 1984

"...v marxistickej literatúre doteraz nemáme prácu, ktorá by v takom širokom kontexte analyzovala prejavy klerikálneho antikomunizmu na Slovensku a ktorá by predovšetkým angažovane sprítomnila históriu a konfrontovala ju s aktuálnymi taktickými zámermi antikomunizmu" /s. 13/. Angažovanosť Dányimu skutočne nemožno uprieť. Je však veľká škoda, že autor v citovanom úvode ku svojej publikácii neuviedol, za koho /či za čo/ sa mieni angažovať. Nevadí. Vari to bude jasné z ďalších kapitol.

Práca je zostavená z autorových článkov uverejnených v časopise Ateizmus. Odvoláva sa na publikáciu F. Vašečku Buržoázny štát a cirkev, ale predovšetkým na publikácie J. Čelku. Je rozdelená do deviatich kapitol, ktoré nie sú chronologicky /ani inak logicky/ usporiadané.

Leitmotívom druhej kapitoly /ale i celej knižky/ je tvrdenie: "Základné ciele klerikálneho antikomunizmu teda zostávajú v podstate tie isté: znemožniť víťazstvo komunizmu a dosiahnuť jeho likvidáciu" /s. 50/. S dôkazovým materiálom k takémuto tvrdeniu si Dányi nerobí ťažkú hlavu. Stačí sa odvolať na Stalina, Brežneva či Gottwalda a podobné tvrdenia /Dányi s nimi nijako nešetrí/ hneď získajú kredit seriózności, hodnovernosti a vedeckosti. Podobne je to aj so sociálnym učením cirkvi, ktoré je vraj "len zastieracím manévrom starého klerikálneho antikomunizmu" /s. 49/. Sociálne encykliky cirkvi nie sú dogmami a už vôbec nie politickými či ideologickými náukami, ako sa to snaží Dányi tvrdiť.

O tom, že je predpojatý nielen voči štúdiu oficiálnych cirkevných materiálov, ale aj voči štúdiu kultúrnej histórie Slovenska, svedčí aj kapitola Ideológia a politika slovenského klerikalizmu do roku 1945. Demagogické závery, ku ktorým sa tu autor krvopotne dopracoval, vyvráti /v nejednom prípade už vyvrátilo/ serióznejšie štúdium slovenskej histórie. Nám však nedá nespomenúť združenie Spolok sv. Vojtecha, Katolícku jednotu žien, Združenie mužov Božského Srdca Ježišovho, Mariánsku kongregáciu či Katolícku akciu. Zarytý antikomunizmus, ktorý vraj tieto združenia propagovali, možno dať len veľmi ťažko do súvislosti s neobyčajne bohatým intelektuálnym, mravným a etickým dedičstvom, ktoré nám zanechali. Alebo nám chce Dányi nahovoriť, že bývalí členovia Mariánskych kongregácií /Miroslav Válek, Vojtech Mihálik, bratia Hečkovci, Valentín Beniak, Viliam Turčány, Štefan Kocian-Blavan, Svetloslav Veigel, Janko Silan, Mikuláš Krippel, Milo Urban a iné kultúrne osobnosti nášho života, boli vychovávaní v duchu nenávisti a antikomunizmu?

Nie, nezazlievame Dányimu úroveň jeho vzdelania, ani platformu, z ktorej čerpá a ktorú obhajuje. Zdá sa nám však, že hlboké vedomostné manko z oblasti kultúrnej histórie nášho národa by nemal vystavovať na obdiv.

V kapitole Klerikálny antikomunizmus v období budovania základov socializmu už autor podobné problémy nemá. O tomto období už má poznatkov skutočne dosť. Dokonca tak veľa, že niektoré /opäť pod zástavou objektívneho vedeckého poznania/ radšej zamlčí. A tak sa na 141. strane dozvedáme, že vláda "rázne likvidovala odhalené protištátne akcie, ktorých strediskom boli najmä kláštory." Dôkazy o protištátnej činnosti, pochopiteľne, chýbajú /chýbali už v roku 1949/. Aby si azda čitateľ nemyslel, že slovom likvidácia sa myslí nejaká protizákonná činnosť, ponáhľa sa Dányi s tvrdením, že v roku 1949 došlo "k právnej úprave vzťahov štátu a cirkvi..." /s.149/. Zabudol pritom uviesť čo len jeden-jediný zákonný predpis, či právne ustanovenie, ktorým by "upravený" vzťah štátu a cirkvi dokumentoval či ilustroval. V prípade likvidácie reholí by podobný právny doklad skutočne ťažko hľadal, pretože, ako neskôr oznámila Generálna prokuratúra v Prahe, nebol vydaný žiaden právny doklad o zrušení reholí. Zabudol spomenúť aj sústreďovacie /koncentračné, lat. concetri = sústrediť/ tábory, v ktorých bolo "sústredených" tisíce reholníkov a kňazov. Pracovali v opustenom pohraničí, v lesoch, na majetkoch, v baniach, alebo v hutiach Kladna. Mnohí z nás tieto tábory poznajú a vedia, v akých neľudských sociálnych pomeroch sa tam žije. S týmito faktami ostro kontrastuje Dányiho vyhlásenie, že KSČ "prísne rešpektovala slobodu náboženského vyznania" /s.137/.

Kapitola Ciele a zámery klerikálov v krízovom období československej spoločnosti je parafrázou Poučenia z krízového obdobia v strane a v spoločnosti, a ako taká neprináša k problematike tohto obdobia nič nové. Značnú pozornosť tu Dányi venuje Dielu koncilovej obnovy /DKO/. Ani tu sa však nevyhol závažným faktografickým nepresnostiam a omylom. Uveďme aspoň niektoré z nich:

- DKO - nemalo akčný program /s. 168/,
- nespolupracovalo so Slovenskou organizáciou na ochranu ľudských práv, ani s ostatnými - ako hovorí Dányi na s. 169 - podobnými spolkami,
- nespolupracovalo s K-231, ani so signatármi Výzvy 2000 slov /s. 169/.

Na s. 174 Dányi tvrdí, že "v mnohých prejavoch a rezolúciách klerikálni aktivisti žiadali, aby Spolok sv. Vojtecha /SVV/ bol podriadený organizácii DKO"; pritom však zabudol odcitovať čo len jediný takýto prejav či rezolúciu. V skutočnosti DKO vypracovalo len Štatút SVV. Podobne hodnotí aj činnosť spolku Tranoscius či Matice slovenskej, ktoré vraj "klerikálne spolitizovali". Človek nemusí byť ani výtvarným historikom, aby sa mohol pousmiať nad

duchaplným autorovým konštatovaním: "Pomocou fanatických laikov sa im /myslí sa DKO - pozn. F/ podarilo získať niektorých umelcov, ktorí začali tvoriť a propagovať sakrálne umenie" /s. 175/. Dányi si zrejme nevšimol, že tí "niektorí umelci" tvoria os, okolo ktorej sa výtvarné dianie ešte aj dnes odvíja.

V rozpore so skutočnosťou uvádza, že členmi DKO boli biskupi, kňazi, rehoľníci a laici /s. 168/. DKO v skutočnosti združovalo len laikov. Podobne mylne stotožňuje činnosť DKO s činnosťou redakcie Katolíckych novín /s. 169/. DKO sa v redakcii Katolíckych novín ani neschádzalo, ako to Dányi uvádza.

Rovnako tendenčne hodnotí aktivitu Cyrilometodskej bohosloveckej fakulty v Bratislave /s. 172/, Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme /s. 176/ či laický apoštolát /s. 178/. Zároveň odmieta výzvu slovenských biskupov adresovanú v posolstve z 9. 4. 1968, v ktorej sa dožadovali dialógu so zástancami iného svetonázoru, ale tiež úsilie o dialóg zo strany ministerstva kultúry a informácií /Erika Kadlecová/ a Filozofickej fakulty KU v Prahe /Milan Machovec so svojimi spolupracovníkmi/. Dányiho nejasná, nepresvedčivá a vykonštruovaná argumentácia v neprospech dialógu zostáva najslabším miestom tejto kapitoly. Úplne falošne potom znie jeho tvrdenie: "Konkrétnym kritériom spolupráce komunistov a veriacich je miera ich spoločnej angažovanosti v politických zápasoch o spoločenský pokrok" /s. 185/.

Knižka Politici v sutanách je písaná bez invencie. Autor formuluje svoje závery s malým ohľadom na výrazovú presnosť. Vo svojich tvrdeniach kalkuluje s čitateľovou neinformovanosťou, čo predstavuje závažný vedecký lapsus. Mimochodom, A. Hlinka nie je jezuita a nie je ani "dr." ako Dányi tvrdí na s. 157. Je salezián a páter...

Závažnejším nedostatkom však je, že tu nevyužíva žiadne sociologické, demografické či iné štatistické výskumy, ktorými by podoprel svoje zistenia. Nahrádza ich zahmlenými formuláciami typu: "Niektorí katolícki kňazi.../s. 59/, Široké masy pracujúcich si postupne uvedomovali.../s. 92/, Cirkev strácala vplyv na masy .../s. 92/, Niektorí predstavitelia cirkevnej hierarchie.../s. 171/, Pokroková veriaci chápu.../s. 185/ a pod. Takáto vyjadrovacia nedôslednosť nás núti konštatovať, že Dányiho závery majú len impresionistickú či intuitívnu platnosť, a teda pri ďalšom štúdiu tejto problematiky nemožno s nimi rátať. Odporúčame mu preto do pozornosti Ševčovičov článok v Pravde zo dňa 19. 9. 1987, v ktorom sa okrem iného hovorí: "...hŕstka ostrolaketníkov, ktorá si prisvojila socializmus ani válov a zubami-nechtami bráni svoje sebecké istoty, privilégiá a osobné výhody, schopná zákerne inzultovať kdekoho, kto chce čomusi pomôcť v záujme celospoločenskej istoty." Pokiaľ bude mať Ondrej Dányi, alias Dobrý, dojem, že sa ho tieto slová nijako nedotýkajú, bude sa opäť mýliť.

/ F /

VEDA A ZJAVENIE

Biologická evolúcia, ktorá už dosiahla štádium reflexie /"autoevolúcia"/, môže fungovať ďalej iba v tej miere, v akej sa v človeku prebúdza istá prvotná evidencia toho, že možno prekročiť bariéru smrti. Táto evidencia - evidencia vo svojej podstate negatívna, založená na energetickej nemožnosti opaku - predstavuje, pravda, iba minimum toho, čo je nevyhnutné pre aktivitu ľudstva. Už Leverrier vypočítal dráhu Neptúna; bol to isto skvelý

výkon, ale pre nás začal Neptún skutočne jestvovať až od chvíle, keď sme ho uvideli. Podobne pre človeka veľmi veľa znamená /je dokonca podstatné/, keď má istotu, že vedomá časť prírody nemôže, aspoň nie pozdĺž svojej hlavnej osi reflexie, upadnúť späť do predvedomého stavu. O čo vačšmi však musí posilniť a "elektrizovať" naše úsilie akýkoľvek signál, nejaké znamenie, výzva a či ohlas, ktoré by prišli z druhej strany smrti, ako pozitívne uistenie o jestvovaní reálneho ohniska konvergencie pred nami!

A práve tu, znova skrze energetické úvahy, nielenže vystupuje do popredia v našej "fyzike" "filozofický" problém nesmrteľnosti, ale vynára sa ešte nečakanejšia otázka zjavenia, na prvý pohľad rýdzo "teologická".

Zjavenie - pre určitosť a jednoduchosť chápme to slovo aj pojem v kresťanskom zmysle - ako "personálny" prejav oného sveta tu ... Ako dlho nám trvalo, kým sme si uvedomili, že isté koncepcie takého fenoménu môžu byť neschodné a zhubné! Vari sme po celé dlhé prvé obdobie /ktoré sotva opúšťame/ nehľadali v Biblii odpoveď na otázky, ktoré si kladie astronómia, geológia a biológia? Akoby sme v oblasti našej skúsenosti mohli vedľa seba, pod tým istým uhlom a pre tie isté fakty používať dva rôzne zdroje svetla - toho, v ktorom sami nachádzame, a toho, ktorým sme vyučovaní!

Po viacerých neúspechoch sme museli nakoniec uznať svoj omyl. V nijakom odbore, na nijakom mieste sa veda a zjavenie neprekrývajú vo svojej kompetencii, neopakujú zbytočne to isté. Zato sa začína ukazovať ich krajne pozoruhodný vzťah, vzťah komplementárny a dynamický, ktorému sme zatiaľ venovali málo pozornosti.

Na jednej strane zjavenie, aby sa mohlo plne vyjadriť a rozvinúť, čoraz zreteľnejšie potrebuje to, čím vedecký výskum postupne prispieva k vedomiu ľudstva. Napríklad naša christológia by dnes rozhodne bola ukrátená, keby sa jej neotvorili nové, celkom fantastické obzory moderného chápania a adorácie Toho, "in quo omnia constant" /"v ktorom všetko má svoje bytie"/.

Môže sa však na druhej strane vedecký výskum, ak chce do konca doviesť svoje úsilie objavovať, môže sa vskutku, ako sme zatiaľ predpokladali, uspokojiť s oným minimom - nie je preň priam fyzicky nevyhnutné práve maximum podnetov a povzbudení? Viera v isté správne pochopené zjavenie, ktoré by sa nikdy a v ničom s vedou nekríživilo, ako sa stále ešte s úprimnosťou a z nedostatku porozumenia proti nemu namieta, musí sa potom našim bližším a či vzdialenejším potomkom stať pravdaže, nie náhradou, lež podnetom a aktiváciou výskumu.

Veda a zjavenie nemôžu ďalej plniť svoje funkcie ináč než v pohybe, ktorý ich unáša k vzájomnému stretnutiu sa.

Alebo inými slovami, evolúcia pozemskej noosféry sa môže dovršiť iba tak, ak sa na jej koreflektujúcom povrchu bude čoraz zreteľnejšie reflektovať aktuálne už ohnisko jej plnej reflexie.

Zdá sa mi, že práve v tomto smere sa črtá konečné riešenie konfliktu vedy a náboženstva.

/Pierre Teilhard de Chardin;
podľa výberu Chuť žít, vydaného
nakladateľstvom Vyšehrad r.1970./

Človek má právo znepokojovať sa o seba samého, kým sa cíti stratený, osamotený v mase vecí. Ale musí znova vyraziť dopredu, keď odkryje, že jeho život je zviazaný so životom prírody. Lebo pochybovať o dôležitosti a nádejách sveta by u neho nebola kritická čnosť, ale duchovná choroba.

P.T. de Chardin

K JUBILEU PÁPEŽA JÁNA

Tohto roku 3. júna celý svet spomínal na 25. výročie smrti veľkého pápeža nášho storočia Jána XXIII, lebo tento pápež ako prvý v posledných rokoch dokonale pochopil myšlienku veľkňazskej modlitby Kristovej pred Jeho utrpením, keď prosil Otca "aby všetci boli jedno" /Jn 17,21/. Venujme preto niekoľko spomienok tomuto Kristovmu zástupcovi na zemi.

Narodil sa r. 1881 v Taliansku vo veľmi chudobnej rodine. R. 1904 bol vysvätený na kňaza. V rokoch 1905-1914 bol sekretárom svojho biskupa. V čase prvej svetovej vojny ako vojak slúžil v sanitnej službe, neskoršie ako vojenský duchovný v Lazarete. Roku 1921 mu zveril pápež Benedikt XV. vedenie Pápežského diela pre šírenie viery v Taliansku. O štyri roky neskôr bol vysvätený na biskupa a ako apoštolského vizitátora ho poslali do Bulharska. Neskoršie ho vymenovali za apoštolského delegáta pre Grécko a Turecko. Od roku 1944 bol nunciom vo Francúzsku, kde okrem iného vymohol od francúzskej vlády povolenie, aby nemeckí bohoslovci, ktorí sa dostali po vojne do zajatia, boli sústredení na jedno miesto a mohli pokračovať v štúdiu bohoslovia. Roku 1953 ho povýšili na kardinála a menovali za patriarchu v Benátkach. Po smrti pápeža Pia XII. ho zvolili za pápeža. Zomrel 3. júna 1963 na Slávnosť zoslania Ducha svätého. Jeho pontifikát netrval ani celých 5 rokov, ale pre cirkev a celý svet znamenal toľko, že to dostatočne pochopia len budúce generácie.

V čom vlastne bola veľkosť tohto pápeža? Po jeho zvolení vládla všeobecná mienka, že je to len "prechodný pontifikát", a to pre jeho vysoký vek; mal vtedy 77 rokov. Podľa jeho vlastného vyhlásenia aj podľa názorov súčasníkov nebol ani veľkým teológom, ani veľkým právnikom, ani mimoriadne schopným diplomatom. A predsa práve v týchto oboroch vykonal tak veľa. Veď aj Kristus si vyvolil za svojho prvého nástupcu Petra - a podľa ľudského úsudku boli medzi apoštolmi určite schopnejší "kandidáti".

Keď čítame denník Jána XXIII. z obdobia jeho diplomatickej činnosti, ako aj z obdobia po zvolení za pápeža, takmer sa nám vnucuje presvedčenie, že to písala ruka svätca. Zo všetkých jeho poznámok vyžaruje mimoriadna láska k Bohu a ľuďom bez rozdielu vyznania a presvedčenia, absolútna poslušnosť cirkvi, veľká snaha o jednotu, pokoj a mier vo svete. A tu sme asi pri prameni jeho veľkosti: nebol svetoznámym teológom, ale v pravom zmysle slova nadovšetko miloval Boha a všetkých ľudí. Nebol vynikajúcim teológom, a presa práve on na všeobecné prekvapenie všetkých predstaviteľov cirkvi mal odvahu zvolať Druhý vatikánsky koncil, ktorý toľko znamenal a znamená v dejinách nielen cirkvi, ale i celého sveta. Nebol vynikajúcim právnikom, a predsa práve on dal podnet k tak prepotrebnej reforme cirkevného práva. Aj tu základom reformy mala byť na prvom mieste láska, a nie strohé právo. O jeho predchodcovi Piovi XII. sa hovorí, že vyhlásil: "Ja som posledný pápež spravodlivosti, po mne budú pápeži lásky." Hneď prvý rok po svojom zvolení na Petrov stolec pri obradoch Veľkého piatku rozkázal vynechať v modlitbe za židovský národ: Oremus et pro perfidis Judeis slovo perfidis /neverný/, lebo v každom človeku videl svojho i Kristovho brata. Nebol veľkým diplomatom, a predsa ho počas jeho pontifikátu uznával celý svet ako najvplyvnejšiu osobnosť súčasnosti. Táto skutočnosť sa prejavila nielen počas jeho pontifikátu, ale aj po jeho smrti v nesčíselných prejavoch zástupcov všetkých ľudí bez rozdielu vyznania.

Nemecký arcibiskup Hermann Scheufele pripomenul v smútočnej reči za zomrelého pápeža slová japonského ministerského predsedu Ikedu /šintoista/, ktorý po audiencii u pápeža Jána XXIII. vyhlásil: "Telesného otca som stratil pred 20 rokmi. Dnes som našiel nového otca - pápeža."

O Jánovi XXIII. sa hovorí ako o pápežovi jednoty všetkých ľudí. Výzva odlúčeným bratom k návratu bola od prvého dňa jeho pontifikátu hlavnou myšlienkou jeho činnosti. Chápal to ako povinnosť dobrého pastiera a brata všetkých ľudí. Jeho prvé rozhlasové posolstvo volá celú východnú cirkev k skorému a dobrovoľnému návratu do otcovského domu Božieho. Vo vyhlásení o zvolaní Druhého vatikánskeho koncilu dňa 25. 1. 1959 opakuje a zdôrazňuje túto myšlienku: "Nechceme vyvolávať historický súdny proces a hovoriť o tom, kde je právo a kde je bezprávie, pretože zodpovednosť za odluku musí byť rozdelená. Kráčajme spoločne a urobme koniec roztržkám. Koncil má byť aj príhovorom k odlúčeným bratom, lebo aj oni sú hrdí na to, že sú kresťanmi." Viac raz sa obracia k východným bratom s výzvou k jednote, ale nezabúda ani na odlúčených bratov na západe, hlavne v Nemecku a v Anglicku.

Nedá sa do jednej krátkej úvahy zhrnúť všetko, čo vykonal tento pápež pre to, čomu dnes hovoríme ekumenizmus. Postoj cirkvi k odlúčeným bratom sa v každom ohľade celkom zmenil. Základy k tomu položil a prvoradú zásluhu na tom má Ján XXIII. V encyklike Mater et magistra z 15. 5. 1961 naznačuje sociálny program cirkvi pre súčasnosť a pre činnosť vo svetle kresťanského učenia. Je to pokračovaním encyklík Leva XIII. Quadragesimo anno a Pia XI. Rerum novarum.

Treba spomenúť ešte jednu črtu jeho pontifikátu. Viedol lodičku Petrovu po dosť veľkom časovom odstupe od druhej svetovej vojny, ale opravdivý pokoj a mier vo svete nebol ešte ani vtedy. Preto naliehavo vyzýva celý svet encyklikou Pacem in terris /Pokoj vo svete/ z 11. 4. 1963 k opravdivému a spravodlivému mieru. /Je možné, že tieto tri slová pre niektorých veriacich našej doby vzhľadom na ich zneužitie niektorými členmi ZKD Pacem in terris na pochybné politické ciele vyvolávajú nepríjemný ohlas./ Samotná encyklika a jej myšlienky však naliehavo volajú do celého sveta po opravdivom pokoji. Mier znamená pre pápeža teologický aj politický cieľ jeho pontifikátu.

Ján XXIII. bol pápežom tých, ktorí poblúdili. Pri jeho smrti sme si uvedomili smäd ľudstva po láske, smäd, ktorý sa nevzťahoval len na katolíkov alebo len na kresťanov, ale na celé ľudstvo. Ján XXIII. často zdôrazňoval, že cirkev nesmie byť inštitúciou, ktorá učí, prikazuje a prípadne trestá, ale že musí byť cirkvou, ktorá "načúva". Vedel prebudiť vo svete Boha, vedel rozlišovať znamenia času. Nechcel nútiť, ale láskou presviedčať, nie akoby z katedry učiť, ale ako brat pomáhať. Nechcel, aby "úrad" námestníka Petrovho, ktorý sa vždy označoval ako inštitúcia medzi nebom a zemou zavánala oficiálnosťou, ale aby v tom slove bolo viac ľudského, bratského.

Pastor Westphal po smrti Jána XXIII vyhlásil: "Asi po prvý raz v dejinách oplakávajú protestanti pápeža a majú spoluúčasť na zármutku rímskokatolíckej cirkvi. Vážili sme si a milovali sme pápeža Jána pre jeho opravdivú vieru a kresťanskú lásku a pre evanjelivoú prostotu, ktorou vynikal. Ďakujem Bohu za odvážne činy Jána XXIII., ktorého v jeho práci viedol Duch svätý.

Ďakujme Bohu i my, že dal cirkvi takého veľkého, múdreho a naozaj Duchom svätým vedeného pápeža. Ale prosme tiež, aby jeho terajší nástupca pokračoval v jeho diele a bezpečne viedol lodičku Petrovu po rozbúrenom mori súčasnosti. Nebuďme pesimistami, keď vidíme okolo seba život tak diametrálne odlišný od ideálov Krista. Ján XXIII. bol vždy veselej mysle a mal zmysel pre humor. Po jeho smrti sa našla krátka ranná modlitba, ktorú si sám zložil a denne sa ju modlil. Na konci tejto modlitby je aj prosba: "Daj mi iskierku humoru, ktorý je taký potrebný v tomto živote."

František Táborský

KAPLNKY SEDEMBOLESTNEJ NA KALVÁRII V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Na kopci Scharfenberg /Ostrý vrch/ sa v malebnej prírode vyníma horný kostol Štiavnickej Kalvárie, monumentálnej a svojrázne stavby tohto druhu azda v celej Európe. Základný kameň Kalvárie položili v pondelok 14. septembra 1744 a stavbu dokončili v utorok 14. septembra 1751. Postavili ju z podnetu Pergera na pamiatku storočného účinkovania jezuitov v meste a na okolí. Pobožnosti na Kalvárii sa však začali ešte pred jej úplným dokončením, a to v roku 1748, takže v Mariánskom roku si pripomíname aj toto výročie. Kalvária má zvláštne, neobvyklé usporiadanie jednotlivých zastávok /staníc/. Skladá sa totiž zo 4 častí; na prístupovej ceste stoja 3 kaplnky /zastavenia/, ktoré znázorňujú odchod P. Ježiša na verejnú činnosť, pokúšanie diablom a umývanie nôh. Ako druhá časť nasleduje hlavná os Kalvárie s piatimi väčšími stavbami a s krížom. Po ľavej strane od osi Kalvárie je chodník, ktorým sa vystupuje hore na kalvársky vrch. Popri tomto chodníku je 7 kaplniek /zastavení/ znázorňujúcich utrpenie P. Ježiša /Potenie sa krvou v Getsemanskej záhrade, Judášova zrada, P. Ježiš pred Kajfášom, P. Ježiš pred Herodesom, Bičovanie, Pád pod krížom a Pribíjanie na kríž/.

Prvá stavba v osi Kalvárie po troch úvodných kaplnkách je dolný kostol s oltárom a obrazom Poslednej večere. Po stranách kostola sú dve veže. Medzi vežami a kostolom je na jednej strane sakristia a na druhej byt strážcu Kalvárie. V prízemí pravej veže je oltár Božského Srdca a jaskyňa s mŕtvym Ježišovým telom. V ľavej veži je oltár Piety a v jaskyni socha Márie Magdalény.

Na svahu nad dolným kostolom je na kamennom podstavci kríž a pod ním kamenná socha Sedembolestnej, po stranách anjeli s nápisovými kartušami a lampášmi.

Sväté schody v pozdĺžnej budove povyše kríža sú napodobením schodov pri Lateránskej bazilike, ktoré dala do Ríma preniesť cisárovná sv. Helena roku 326. Je to 28 schodov, ktoré viedli k Pilátovmu palácu. Na Kalvárii v B. Štiavnici je 34 schodov /podľa počtu Kristových rokov/.

Povyše svätých schodov je dvojpodlažná kaplnka Hľa, človek! /Ecce homo!/. V spodnej časti je obdĺžnikový dvor so scénou korunovania tŕním, v hornom podlaží stĺpiková arkáda Pilát ukazuje P. Ježiša zástupu.

Na vrchole kopca dominuje horný kostol. Jeho oválna otvorená loď medzi dvoma hranolovými vežami má vysoký polkruhovo zakončený portál medzi dvojicami jónskych stĺpov. Oltár v lodi je umiestnený na umele vytvorenom kopci Kalvárie. Na Kalvárii je trojica krížov s telami P. Ježiša a dvoch lotrov. Pod krížom sú postavy Panny Márie, sv. Jána a Márie Magdalény. Pod oltárom je očistec. Blízko lode je pútnická kazateľnica s polygonálnym rečnišťom a baldachýnom.

Kaplnka Božieho hrobu je na odvrátenom svahu kopca. V nej je oltár a za ním hrob s mŕtvym telom P. Ježiša. Pri hrobe sú sochy troch žien s nádobami na masti.

Vpravo od osi Kalvárie, popri chodníku, ktorým sa pri pobožnosti zostupuje, je sedem kaplniek, znázorňujúcich sedem bolestí Panny Márie /Obriezka, Útek do Egypta, Dvanásťročný Ježiš v chráme, Stretnutie na krížovej ceste, Ukrižovanie, Snímanie z kríža, Ukladanie do hrobu/.

Banskoštiavnická Kalvária je vyhotovená v barokovom slohu a svojím osadením v teréne vytvára malebnú jednotu prírody a ľudského umenia. Hoci jej barokové umenie má len priemernú úroveň, v spojení s okolitou prírodou vytvára nádherný umelecký celok.

Pobožnosti sa tu konajú vo Veľký týždeň, a obzvlášť veľké zástupy veriaceho ľudu zo širokého okolia sem putujú v polovici

septembra, keď si pripomíname sviatky Povýšenia svätého Kríža a Sedembolestnej Panny Márie /14. a 15. septembra/. Podľa vzoru okolitej rozmanitej a pestrej prírody vytvárajúcej jednotu tak osebe, ako aj v súlade s Kalváriou, aj duch pútnikov tu zatúži po jednote viery medzi kresťanmi i po jednote viery a mravov v každom jednotlivcovi.

PREJAV SPOLUPATRIČNOSTI Z MAĎARSKA

Veriaci v ČSSR a zvlášť na Slovensku dostali úprimný prejav solidarity od občanov z Maďarska, ktorý v plnom znení uverejňujeme:

Ndp. biskup J. Ch. Korec
Vilova 7, Bratislava Budapešť 8. 5. 1988

Veľadôstojný pán biskup!

Napísanie tejto deklarácie a s tým spojené zbieranie limitovaného počtu podpisov je výsledkom iniciatívy členov katolíckych spoločenstiev v Maďarsku.

Našim cieľom bolo dať Vám na vedomie, že problémy československých katolíkov sú nám známe. S Vašimi snahami sympatizujeme. Sme s Vami solidárni vo vašom prenasledovaní a modlitbami podporujeme vašu vieru a vytrvalosť.

S bratskou láskou: členovia kresťanských spoločenstiev.

DEKLARÁCIA

Dolupodpísaní maďarskí občania - veriaci i neveriaci - vyjadrujeme svoju náklonnosť k slovenským demonštrantom, ktorí, vyžadujúc svoje náboženské práva, zhromaždili sa na tichej demonštrácii v Bratislave /25. 3. 1988 pozn. red./. Podporujeme požiadavky československých katolíckych veriacich: Veriaci majú právo prakticky žiť svoje náboženstvo, čo je pre nich zabezpečením podstaty ľudských práv.

Považujeme za poburujúci postoj slovenských verejných orgánov voči demonštrantom a obávame sa o osud všetkých, ktorých zadržala slovenská štátna bezpečnosť. Veríme, že československé vedenie v budúcnosti zabezpečí svojím občanom osobné a kolektívne práva.

Budapešť, 25. apríla 1988

NYILATKOZAT

Alulírott magyar állampolgárok - hívők és nem hívők - rokonszenvünket fejezzük ki azon szlovákiai tüntetőkkel, akik vallási jogaikat követelve néma demonstrációra gyültek össze Pozsonyban. Egyetértünk a csehszlovákiai katolikus hívek követelésével: A híveknek jogukban áll saját vallásuk gyakorlásában élni, amit számukra az alapvető emberi jogok biztosítanak.

Felháborítónak tartjuk a szlovák hivatalos szerveknek a tüntetőkkel szembeni magatartását, és aggodalommal tölt el minket azoknak a sorsa, akiket a szlovák politikai rendőrség őrizetbe vett. Egyúttal bízunk abban, hogy a jövőben a csehszlovák vezetés biztosítja az állampolgárait megillető egyéni és közösségi jogokat.

Budapest, 1988. április 25.

K deklarácii je na ôsmich stranách priložených 240 podpisov s plným menom v prvom stĺpci, s vierovyznaním /rímskokatolíckym, evanjelickým, reformovaným, baptistickým, metodistickým, židovským alebo bez vyznania/ v druhom stĺpci a so zamestnaním /učiteľ, študent, farmaceut, kňaz, robotník, právnik, grafik, programátor, novinár,.../ v treťom stĺpci.

Az úttal is szeretnénk kifejezni őszinte köszönetünket Istenben szeretet magyarországi testvéreinknek és nővéreinknek az őszinte eggyütterzésükről, támogatásükról és az őszinte imájükért.

Aj týmto spôsobom chceme vyjadriť úprimné poďakovanie sestrám a bratom v Bohu z Maďarska za ich veľkodušný prejav spolupatričnosti a podpory a za ich modlitby.

Redakcia

PSYCHOLÓG MEDZI NAMI

Mladší školský vek

V prvých troch školských rokoch možno dieťa zadeliť do jednej vývinovej fázy jednak podľa určitých somatických /telesných/ znakov, jednak podľa duševných znakov charakteristických pre toto vývinové obdobie.

Obdobie po 6. roku života je obdobím, v ktorom si dieťa začína intenzívnejšie rozširovať vedomosti. Rozvoj duševnej činnosti je veľmi veľký. Dieťa už je schopné podriadiť sa presne stanovenému rozvrhu školskej výučby, nadobudnúť nové vedomosti a osvojiť si správne návyky. Aby to bolo možné, potrebná je zrelosť telesná, rozumová, citová a sociálna.

Telesná zrelosť znamená, že dieťa rastom i fyzickými dispozíciami zodpovedá nárokom na vek 6 rokov. Má merať približne 120 cm /± 5 cm/, vážiť 22,5 kg /± 3 kg/. Dieťa v období mladšieho školského veku vyrastie asi 4 - 6 cm ročne. V 9. roku dosiahne takmer 90 % svojej konečnej výšky. Obvod hlavy je oveľa menší než obvod hrudníka, mení sa 51 - 52 cm. Hmotnosť mozgu dosahuje v 7. roku 90 % konečnej hmotnosti. Mení sa jeho povrch, prehlbuje sa jeho rýhovanie, a tým sa zväčšuje jeho povrch. V prvých školských rokoch sa dieťa zaraďuje do obdobia druhej plnosti. Okolo 8. roku začína sa opäť zvyšovať množstvo tuku - u dievčat viac ako u chlapcov. U chlapcov dochádza k zosilneniu kostry a svalov. V tomto období sa začínajú prvé pohlavné rozdiely v utváraní tela. Celé obdobie mladšieho školského veku je obdobím prípravy na búrlivý rozvoj puberty, obdobím vytvárania zásob a rezerv pre jej zvýšené potreby.

Rozumová zrelosť, t. j. mentálna vyspelosť sa prejavuje najmä v slovnom vyjadrovaní, začína sa prechod od konkrétneho myslenia k pojmovému, začína sa analyticko - syntetická činnosť v uvažovaní a chápaní. Dieťa sa učí myslieť tým, že samostatne rieši otázky, o ktorých musí premýšľať, učí sa chápať príčinné vzťahy, aby na kladené otázky mohlo správne odpovedať. Na vyjadrenie svojich myšlienok potrebuje dieťa určitú slovnú formu, ktorá závisí na rozsahu slovnej zásoby. Deti mladšieho školského veku vstupujú do školy so slovnou zásobou 2 500 - 3 000 slov. Táto slovná zásoba sa ďalej rozvíja a vplyvom poznatkov získaných v škole i v rodine sa stále obohacuje. Koncom 1. triedy dosiahne približne 3 500 slov. Je však významný rozdiel medzi tým, koľko slov dieťa pozná a koľko ich v skutočnosti používa. Na rast slovnej zásoby má vplyv i schopnosť formulovať vety. Deti v tomto veku používajú prevažne viacslovné vety so správnou gramatickou stavbou. Reč má byť už čistá, bez hatlavosti a dobre zrozumiteľná.

Medzi vývojom myslenia a reči je veľmi tesná väzba. Myslenie a reč sa vzájomne ovplyvňujú a tvoria základ, ktorý sa prejavuje v úrovni a štruktúre rozumovej vyspelosti. Myslenie v prvých troch rokoch školskej dochádzky je ovplyvnené rozsahom zámernej pozornosti a kvalitou pamäti. Na začiatku býva pozornosť ešte značne rozptýlená. Systematická a na podnety bohatá výučba podporuje vývoj zámernej pozornosti, ktorá je nevyhnutná na osvojovanie si vedomostí, ich vštepovania si do pamäti, i na rozvoj myslenia. U zdravo vyvíjajúceho dieťaťa s pribúdajúcim fyzickým vekom narastajú i mentálne schopnosti. Na ich vývoji sa však podieľajú i faktory dedičnosti, rodinnej výchovy, kultúrnosti prostredia i školskej výučby. Mentálne schopnosti majú najrýchlejší vzostup v prvých piatich až šiestich rokoch života. V školskom veku nie je nárast už taký veľký a je značne závislý na výchovnom a výučbovom vedení dieťaťa.

Mladší školský vek je jedným z najproduktívnejších období v oblasti detskej kresby. Dieťa v tomto veku už zvládlo grafomotorickú neobratnosť a môže znázorňovať či už konkrétne predmety alebo fantazijné predstavy. Zdokonaľuje sa formálna stránka kresby, jej obsahová i citová bohatosť. Kresby bývajú bohato farebné. Začínajú sa od seba líšiť kresby chlapcov a dievčat. Kresby chlapcov veľmi často znázorňujú scény napätia, súčasnú techniku - lietadlá, kozmické rakety. Mimoriadnu pozornosť venujú chlapci kresbám áut. Formálne vyhotovenie býva obyčajne precízne, podľa typu auta. U dievčat dominujú postavy princezien s množstvom drobných detailov v oblečení. Kresby bývajú už profilové, býva zachytený pohyb končatín, do popredia vystupuje dynamičnosť kresby. Citové prejavy sa odrážajú v použitých farbách, dieťa si pre určité vlastnosti postáv vyberá zámerne i farby. V celkovom znázornení a ovládaní priestoru papiera prevažujú plošné kresby. Kresba dieťaťa v mladšom školskom veku nie je len ukážkou grafomotorických zručností, ale je i rečou, výpoveďou, oznámením. Rodičia, ktorí chcú poznať vlastnosti dieťaťa, pohnútky jeho správania, mali by si nájsť čas a zamyslieť sa nad tým, čo hovorí kresba dieťaťa, ako odzrkadľuje ich spôsob zaobchádzania s dieťaťom a jeho citový vzťah.

Citová oblasť dieťaťa mladšieho školského veku ešte spočíva na štruktúre jednoduchých citov, ktoré vychádzajú zo sebacitu vo forme detskej ctižiadosti a súťaživosti. Dieťa túži po uplatnení, chce byť pochválené a obyčajne sa ho veľmi dotkne napomínanie a pohanenie. Nevhodné je, keď sa rodičia sústreďujú na nedostatky dieťaťa a vnuknú mu pocit, že to, čo robí a ako sa prejavuje, je horšie než u iných detí. Negatívny dopad mávajú vyčítavé výroky, ako napr.: "Každú hračku pokazíš, nič si nezaslúžiš!" "Čo je to za čmáranina, myslíš, že v tom niekto spozná snehuliaka?" Ak sú reakcie podobného typu časté, alebo ak zasiali do duše dieťaťa silný, stále sa pripomínajúci traumatizujúci zážitok, zvyká si dieťa na to, že jeho činnosti sú nezmyselné, že treba od nich upustiť, alebo sa s nimi skrývať. Úzkosť z vlastných činností, spojená so sklonom ich potláčať, utajovať, môže mať neblahé dôsledky najmä na začiatku školskej dochádzky, ale i v priebehu celého vzdelávania dieťaťa. V škole dochádza k veľmi častému hodnoteniu výkonov, najmä známkovaním, bežné je porovnávanie detí v triede a pod. Tým vzniká veľké nebezpečenstvo, že niektoré, najmä slabšie a citlivejšie deti začnú pochybovať o svojich schopnostiach a o sebe samých - stratia istotu.

Citová výchova a vyspelosť sebacitu súvisia aj s tým, ako dieťa prežíva strach, ako sa bojí. V tomto veku strach u dieťaťa ešte celkom nevymizol. Dieťa už neprežíva strach z rozprávkových bytostí, zvierat, zostáva však strach zo samoty, tmy, bolestivého zákroku. V prvých školských rokoch sa prostredníctvom citových vzťahov formujú základy morálneho cítenia, "svedomia". Dieťa si už má vedieť uvedomiť, že rodina alebo iný kolektív, do ktorého je včlenené, je spoločenstvom ľudí navzájom na seba odkázaných, jeden druhému dôverujúcich. Treba dieťa viesť k tomu, aby si uvedomilo nevyhnutnosť ľudskej pomoci, treba ho učiť zakúsiť radosť nielen

z toho, že niekto pomôže, poslúži mne, ale i z toho, že ja poslúžim niekomu inému, nielen radosť z toho, že som ja získal, ale i z toho, že získal druhý, pretože sme partneri a navzájom sa obohacujeme spoločným životom.

Vedúcim typom činnosti dieťaťa v predškolskom veku je hra. U dieťaťa mladšieho školského veku sa prelína hra a učenie. Voľba hier a činností je v tomto veku ešte náhodilá, prevažuje v nej spontaneita, prelína sa fantázia s reálnymi prvkami. Postupne však rozprávkový, fantazijný prvok ustupuje, vystrieda ho realita. U chlapcov prevažuje technické zameranie v konštrukčných hrách, modelárstvo, zbieranie známok a iných predmetov. Dievčatá dávajú prednosť hrám so sociálnym zameraním. Disciplinovanú prácu v škole by mali kompenzovať pohybové hry, prinášajúce možnosť rýchlych zmien, voľnosť - hry na skrývačku, súťaživé a športové hry.

So vstupom do školy nastáva i obdobie prvej formy sústavnej práce - učenie, ktoré je spojené so zodpovednosťou a kontrolou jeho plnenia. Učenie detí mladšieho školského veku by nemalo byť len povinnosťou, ktorú vyžadujú učiteľ a rodičia. Je veľmi dôležité, ako dokážu rodičia pestovať návyky dieťaťa k práci a učeniu, aby sa stali činnosťou, ktorú by dieťa vykonávalo rado, z vnútornej potreby, ako vlastný, prirodzený prejav. Aby to tak bolo, je potrebné poskytnúť dieťaťu možnosť pracovného úspechu - zdaru. Úlohy musia byť úmerné schopnostiam dieťaťa, musia byť zmysluplné a dieťa musí vidieť užitočnosť svojej práce.

Veľmi dôležitý je i správny režim. Okrem pracovných povinností /vyučovanie a príprava naň/ by malo mať dieťa dostatok času na pohyb, kultúrne zážitky, záujmy, čas pre iných, ale i čas pre svoju sebarealizáciu. Úlohy, ktoré na dieťa kladie školská dochádzka, odčerpávajú dieťaťu určitú telesnú a duševnú energiu. Spotrebu tejto energie treba v potrebnom čase a množstve opäť nahradiť, aby nedošlo k zvýšenej únave dieťaťa alebo k iným ťažkostiam psychického rázu. Zachovanie pravidelného rytmu má dobrý vplyv na rozvoj psychických funkcií, na citovú stabilizáciu, zabraňuje vzniku stresových situácií a možných neurotických ťažkostí.

POČÍTAČOVÁ MÁNIA

Človek by mal rozumne využívať výsledky vedy a techniky. Vezmime si však len oblasť osobného využívania elektrotechnických zariadení a zistíme, že často to nie je tak. Donedávna mnohých strašila "televízorová mánia". Nejeden z nás nepozná na využitie svojho voľného času nič iné, len sadnúť si k televízoru, prepínať programy a pozerať rad-radom všetko až do noci, bez toho, že by sme si vybrali program na obohatenie svojej osobnosti. A čo je horšie, konanie dospelých nasledujú aj deti. Programová štruktúra a náplň programov sa odráža na ich konaní a citovom vývoji. Škodlivý vplyv televízie pri jej dlhodobom neúnosnom sledovaní je dostatočne známy zo zahraničných výskumov.

V poslednom čase sa objavuje nová mánia - počítačová. Množstvo osobných počítačov zaplavuje domácnosti v západných krajinách. Ošiaľu počítačových hier prepadávajú mladší i starší. A obchod chrli ďalšie a ďalšie počítačové hry. Vo svete zavládla nová droga.

Aby nedošlo k omylu: nie sme proti používaniu osobného počítača, len vždy treba zachovať mieru. Veď v nejednej oblasti je počítač človeku naozaj významným pomocníkom. Pozrime sa ale na druhú stranu mince. Pre mnohých sú charakteristické slová Michaely M., 45-ročnej matky: "Darovala som svojmu synovi Filipovi osobný počítač, keď mal 12 rokov. Veľmi rýchlo sa stal pre neho vášňou. Zostával

celé hodiny, až do vysilenia, za klávesnicou, aby testoval všetky možné hry, letecké či námorné bitky. A nikdy mu nič nestačilo. Zapísal sa do klubu informatiky v našej štvrti, aby si zdokonalil vedomosti z programovania. Hral sa s klávesnicou bez prestania - tušila som, že aj celé noci. Jeho výsledky v škole sa zhoršovali, až došlo k opakovaniu ročníka. To ma úplne šokovalo. Schovala som počítač a diskety. Filip sa zmenil a odvtedy sa mu darí v škole bez prekážok. No zdá sa mi, že takáto radikálna metóda sa nemôže aplikovať na všetkých."

Veci sa však môžu končiť aj horšie. Od augusta 1987 sa lieči na psychiatrii jeden 18-ročný Dán. Jeho choroba je "počítačománia". Je to prvý oficiálny prípad v Európe.

Keď ho mužovia v bielych plášťoch prišli vziať do nemocnice, bol ešte pri pracovnom stole s pohľadom upretým na obrazovku svojho osobného počítača. Jeho tvár, bledá ako stena, sa pri mdlej obrazovke ani len nepohla. Celé jeho telo budilo dojem, ako keby bolo riadené nejakým mechanizmom. Prsty mu preskakovali po klávesnici. Jeden z ošetrovateľov vypol počítač a mladý 18-ročný Dán pred klávesnicou nepovedal nič; ako keby bol tiež vypnutý. Taký nemý ostal až dovtedy, kým ho nepreviezli na psychiatriu, kde sa podrobuje intenzívnej psychoterapii.

Ošetrujúci lekár o jeho prípade hovorí: "Vieme, že chlapec začal s počítačmi veľmi skoro, ako 8-ročný. Jeho otec mu poskytol v tejto oblasti všetko, bol totiž zamestnaný u firmy na výrobu osobných počítačov. Zábava sa chlapcovi rýchlo stala škodlivou vášňou. Prestal chodiť ku kamarátom a odmietal robiť čokoľvek, čo by ho odpútalo od dokonalého prístroja.
Po dlhšom čase sa aj v škole stal neznesiteľným. Posledný rok už ani nechodil do školy. Bol zahrabaný do stoviek metrov výstupov a hovoril iba v kódovanom jazyku. To bol moment, keď rodičia začali konať - trochu neskoro. Ich syn už hovoril: "Môj mikropočítač je dokonalejší než ľudia," alebo neskoršie:"Jedine on ma má rád."

Lekári mu predpísali liečenie, aké predpisujú v ťažkých stavoch depresie, aby sa pokúsili vrátiť mu chuť ku kontaktu s ľuďmi.

Podľa amerických špecialistov prípady depresií spojené s počítačmi sú čoraz častejšie a vyžadujú si zásah psychiatrov. Viac práce majú i advokáti. Rastie počet rozvodov v dôsledku zanedbávania manželského partnera v prospech počítača. Nie sú zriedkavé ani prípady, ktoré sa končia tragicky. Prvý prípad "techno-stresu", ktorý sa skončil samovraždou, je z roku 1980 /A. Flugemann, šéfredaktor špecializovaného časopisu pre informatiku zo San Francisca/.

V našich podmienkach zatiaľ nehrozí masové nasadenie osobných počítačov. Ako svedčia vyššie uvedené prípady, nemožno podceňovať ich neprimerané používanie. Najmä rodičia by mali v tomto smere usmerniť svoje deti.
/Voľne spracované podľa francúzskeho týždenníka VSD č. 526 z októbra 1987./

HOVORÍ PRÁVNIK

IV. Zamestnanie v osobitných prípadoch

Osobitný dôraz sa kladie na ideologickú spoľahlivosť vo dvoch principiálne odlišných sférach - v širokej sfére výchovy a ideového ovplyvňovania ľudí a vo sfére ozbrojených zložiek.

V prvej sfére by mal vyrásť budúci komunistický človek, bez dedičného hriechu, ale ochotný udať svojich rodičov ako Pavlík

Morozov. Takého predsa nemôže vychovávať veriaci pedagóg alebo kultúrny pracovník. Druhá sféra zahrňuje armádu a bezpečnosť. Obe sú v pohotovosti pre konflikt s vonkajším alebo vnútorným nepriateľom a tiež nestrpia medzi sebou veriacich.

V školstve je požiadavka ateizmu pedagógov aj formálne zakotvená. Ministerstvo školstva vydalo tzv. Pracovný poriadok pre učiteľov a pedagogických pracovníkov /registrovaný v Zbierke zákonov, čiastka 13/1978/. Pracovný poriadok im ukladá ako povinnosť zložiť učiteľský sľub. Sľub obsahuje záväzok vychovávať žiakov a študentov v duchu marxisticko-leninského svetového názoru a v osobnom živote byť príkladom takého svetonázoru. Kto by sľub odmietol podpísať, nebude vôbec prijatý do školských služieb a u koho sa neskôr zistí, že sľub neplní, dostáva výpoveď podľa § 46 ods. 1 písm. e/Zákonníka práce, pretože neplní predpoklady stanovené právnymi predpismi /pracovným poriadkom/ pre výkon dohodnutej práce.

Za 40 rokov socializmu veriaci pedagógovia vyvinuli pomerne účinné metódy ukrývania svojho presvedčenia na pracovisku. Metódy zahrnujú vyhýbanie sa rečiam o svetonázore, aby sa nemuseli prejaviť, a účasť na bohoslužbách v inej obci a meste než kde bývajú alebo pracujú. Napriek tomu pravidelne sa vyskytujú prípady odhalenia viery v Boha u pedagógov a nasledujúcej výpovede. Výpovede sa dávajú aj v súčasnosti, perestrojka-neperestrojka. Na ilustráciu uveďme niekoľko skutočných príkladov. Vo všetkých mala nemalý podiel osobná angažovanosť riaditeľov škôl a inšpektorov. Keby chceli, mohli sa tvárit, že o ničom nevedia, alebo prijať neutrálnu výhovorku.

Dňa 21. októbra 1974 dal ONV Bratislava-vidiek výpoveď listom číslo Škol-2614-PaM/1974 učiteľke v materskej škôlke vo Viničnom Veronike Slimákovej. Výpovedný dôvod znie: "...pretože Vaše osobné presvedčenie a z neho vyplývajúce postoje sú v rozpore s marxisticko-leninskou výchovou našej socialistickej školy a v rozpore s textom Vami podpísaného učiteľského sľubu". Veronika Slimáková spolu s manželom prihlásili svojho syna v základnej škole na vyučovanie náboženstva.

ONV Považská Bystrica dal výpoveď dňa 26. apríla 1983 listom číslo PaM-1983/Dr.Dk vychovávateľke Jane Mičianovej. Dôvod znie: ...jednoznačne trváte na svojom stanovisku, že zotrváte v idealistickom zmýšľaní a že od náboženského presvedčenia neodstúpite". Janu Mičianovú videl riaditeľ školy ísť v nedeľu do kostola.

KNV v Banskej Bystrici dal výpoveď dňa 10. júna 1987 listom číslo Škol. 2836/87-práv.Mš stredoškolskej profesorke Helene Kamanovej. Dôvod znie: "...verejne sa hlásite k vyznávačom nevedeckého, idealistického svetonázoru s aktívnou účasťou na náboženských obradoch". Helenu Kamanovú videli na cirkevnom pohrebe jedného kňaza; už predtým bolo na ňu anonymné udanie, že je veriaca.

Veronika Slimáková a Jana Mičianová sa súdili so zamestnávateľom o platnosť výpovede, ale spor prehrali. Súdy rozhodli, že výpovede sú podľa zákona. Súdne rozsudky v týchto a ďalších sporoch sú dôkazom, že vyhadzovanie veriacich zo školstva nie je len záležitosťou príliš horlivých funkcionárov na nižších stupňoch štátnej správy, ale je súčasťou oficiálnej štátnej politiky a zákonodarstva.

Vo sfére kultúry niet takého všeobecného právneho predpisu, zakazujúceho zamestnávanie veriacich či inak zmýšľajúcich, ako je pracovný poriadok a učiteľský sľub v školstve, ale dosahuje sa tiež rovnaký účinok.

Slovenská televízia v Bratislave dala 31. mája 1973 listom bez jednacieho čísla výpoveď dr. Ivanovi Kobliškovi. Ako dôvod sa uvádza: "... pre výkon funkcie vedúceho zahranično-politickej redakcie v Hlavnej redakcii televíznych novín nespĺňate predpoklady

určené pre túto funkciu, pretože ju môže zastávať iba člen strany". Dr. Kobliška nebol v strane.

Mestská knižnica v Bratislave dala výpoveď 6. júla 1982 listom číslo 325/82 knihovníčke Emílii Kesegovej. Ako dôvod sa uvádza: "Vaše zmýšľanie a konanie nezodpovedá požiadavkám, ktoré sú v socialistickej spoločnosti kladené na pracovníkov, vykonávajúcich kultúrno-výchovnú činnosť". Emília Kesegová zorganizovala dva roky predtým týždenné duchovné cvičenie pre skupinu mladých ľudí.

Situácia v zdravotníctve je menej jednoznačná. Samotná viera sa trpí u nižších a stredných zdravotníckych kádrov aj u radových lekárov. Netrpí sa na úrovni primárov a vyššie. Aj dolu sa trpí len viera, netrpia sa praktické postoje v práci, vyplývajúce z viery. V r. 1985 a r. 1986 dostali kárne opatrenia dve zdravotné sestry, v Prešove a vo Zvolene, pretože odmietli službu na gynekologickom oddelení, kde sa konali umelé prerušenia tehotenstva alebo prípravné úkony a ony by museli pri nich asistovať.

V r. 1978 bol odvolaný z funkcie primára rádiologického oddelenia Ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb v Bratislave-Podunajských Biskupiciach MUDr. Silvester Krčméry, pretože zo Štátnej bezpečnosti a z Krajského výboru strany v Bratislave prišlo na neho oznámenie vedeniu ústavu, že je katolíckym aktivistom. V r. 1980 bola odvolaná z funkcie primárky OÚNZ v Žiline MUDr. Irena Ryšavá z rovnakých dôvodov. Obaja napadli odvolanie z funkcie na súde a súdy vyhrali, pretože ich zamestnávateľské ústavy pri odvolaní zanedbali niektoré formálne požiadavky zákona. Napriek tomu ich do funkcie primára oddelenia viac nepripustili.

V armáde a u bezpečnosti neplatí Zákonník práce a uvoľnenie zo služobného pomeru sa deje rozkazom príslušného ministra bez uvedenia dôvodov. Niet preto písomných dokladov o uvoľnení napr. dôstojníkov z povolania z dôvodu náboženstva. Pred časom však RoS publikoval príbeh vyhodenia z armády dôstojníka-konvertitu po tom, ako jeho nadriadení zistili, že sa stal veriacim. V súčasnosti koluje samizdatový rukopis o zážitkoch vojaka základnej služby, u ktorého verejné prejavy viery mali za následok, že ho zaradili do odlúčenej pracovnej jednotky.

Pri všetkých týchto vyhadzovaniach zo zamestnania si musíme uvedomiť, že systém, ktorý ich vykonáva, trvá už 40 rokov. Za ten čas vyvinul mechanizmus, ktorý má vylúčiť vôbec prijatie veriacich do funkcií, potenciálne ohrozených vyhodením pre vieru. Počet skutočne vyhodených je preto len zlomkom počtu tých občanov, ktorí sa z dôvodu náboženstva či iného duchovného dôvodu ani nedostanú do práce, o ktorú by inak mali záujem a vedeli by ju robiť s láskou a dobre.

Na záver tejto časti si zacitujme z Dohovoru číslo 111 Medzinárodnej organizácie práce o zákaze diskriminácie v zamestnaní.

Článok 1: Pre účely tohto Dohovoru slovo "diskriminácia" znamená akékoľvek rozlišovanie, vylúčenie alebo uprednostňovanie, založené na rase, farbe pleti, pohlaví, náboženstve, politických názoroch, národnej príslušnosti alebo sociálnom pôvode, ktorých cieľom je anulovať alebo ohroziť rovnaké možnosti alebo zaobchádzanie v otázkach zamestnanosti alebo povolania.

Pre účely tohto Dohovoru slová "zamestnanie" a "povolanie" znamenajú prístup k odbornému výcviku, prístup k zamestnaniu a k rôznym povoleniam, ako aj podmienky zamestnania.

Článok 2: Každý členský štát, na ktorý sa vzťahuje tento Dohovor, vyhlási a bude vykonávať štátnu politiku, zameranú na to, aby zabezpečil metódami, ktoré sú v zhode s národnými podmienkami a zvyklosťami, rovnaké príležitosti a rovnaké zaobchádzanie v otázkach zamestnania a povolania tak, aby bola odstránená akákoľvek diskriminácia v tejto oblasti.

Dohovor číslo 111 ratifikovalo aj Československo ešte v 60-tych rokoch.

/jč/

NEPOKRAČOVAŤ V TRESTNOM KONANÍ

Uverejňujeme výzvu na zastavenie trestného konania proti Ivanovi Polanskému spojenú s podpisovou akciou na jej podporu.

Dr. Gustáv Husák
prezident ČSSR
Praha - Hrad

11. júla 1988

Vážený pán prezident,

17. júna t. r. Krajský súd v Banskej Bystrici odsúdil Ivana Polanského z Novej Dubnice na 4 roky odňatia slobody za údajný trestný čin podvracania republiky. Trestný čin mal spáchať rozmnožovaním niekoľkých samizdatových publikácií. Rozsudok ešte nie je právoplatný.

Uložený trest aj konanie, ktoré mu predchádzalo, vyvoláva v nás rozhorčenie.

Obžaloba obsahovala paušálne obvinenie bez jedinej konkretizácie. Uvádzala názvy samizdatov, názvy zahraničných rozhlasových staníc, z ktorých samizdaty prevzali niektoré relácie. Z toho obžaloba vyvodzovala podvracanie republiky. Taká obžaloba nerobí žiadny rozdiel medzi dovoleným, ba chráneným šírením informácií a prípadnou trestnou propagandou. V rovnakom duchu sa nieslo pojednávanie na krajskom súde. Samizdaty, za ktoré Ivana Polanského súdili, súd neoboznámil. Ak by tak bol urobil, musel by verejne konštatovať, že väčšina ich obsahu sa týkala náboženských tém. Pokiaľ boli v samizdatoch články o udalostiach v ČSSR, súd si vôbec nepoložil otázku o ich pravdivosti.

Značná časť materiálov sa vyjadrovala k sporným otázkam cirkevnej politiky v ČSSR. Nedostatky v doterajšej cirkevnej politike sa už aj verejne pripúšťajú a čiastočne napravujú. Viedli k zostaveniu petície za zmenu doterajšej cirkevnej politiky, ktorú podpísalo viac než pol milióna našich občanov. Ivan Polanský jednoducho ešte pred petíciou rozmnožil informácie o konkrétnych prechmatoch v cirkevnej politike a obžaloba to nazýva podvracaním republiky.

Dva zborníky sa týkali osobnosti a činnosti Andreja Hlinku a dr. Jozefa Tisu. Dokedy ešte záujem o tieto dve postavy slovenských dejín bude spojený s rizikom trestného stíhania. Také riziko môže záujem o nich len zvyšovať. Naviac, Andrej Hlinka predsa patrí k zakladateľom tejto republiky.

V našej tlači sa neustále vyzýva k potrebe nového myslenia, dokonca k prestavbe spoločenských vzťahov. Proces s Ivanom Polanským je prejavom starého myslenia. Kým budú v Československu prebiehať takéto procesy, žiadna prestavba nie je možná. Republiku by práve upevnilo, keby bola možná otvorená diskusia o všetkých spoločenských problémoch, pretože len v takej diskusii možno nájsť pravdu a odhaliť cesty k budúcnosti.

Ústava Vám dáva právo nariadiť orgánom trestného konania, aby sa v trestnom konaní nepokračovalo. Žiadame Vás, aby ste toto právo použili v prípade Ivana Polanského. Vy sám ste pocítili na vlastnom osude, aké relatívne sú rozsudky v politických procesoch

a ako často sa musí neskôr súdnictvo hanbiť za také procesy. Proces s Polanským nevyvoláva úctu k zákonom a k právu v našej republike.

List prezidentovi republiky na obranu Ivana Polanského podporujú: Nasleduje 3960 podpisov občanov ČSSR.

Poznámka redakcie: Do uzávierky tohto čísla podpisová akcia nebola skončená.

DEJINY CIRKEVNÝCH KONCILOV III

12. koncil: LATERÁN /IV./. Roku 1215

Zvolal ho v novembri 1215 Inocent III., jeden z najvýznamnejších pápežov v dejinách cirkvi. Zúčastnilo sa na ňom viac 400 biskupov a okolo 800 opátov. Tento koncil bol najväčšou synodou stredoveku. Inocent III. chcel dosiahnuť zjednotenie východnej a západnej cirkvi. Zároveň chcel na koncile riešiť aj otázku križiackych výprav. Koncil mal riešiť tieto úlohy: usilovať o dobro celého kresťanstva, vyhubiť nerešti, odstrániť zlozvyky, obnoviť mravy, vykoreniť odpadlíctvo, posilňovať vieru a zabezpečiť pokoj. Koncil zasadal v troch etapách. Vo vieroučnej oblasti zdôraznil eucharistickú prítomnosť tela a krvi Kristovej a veriacim určil za povinnosť pristúpiť k sviatosti zmierenia a prijať sviatosť oltárnu vo veľkonočnom období. Koncil určil, že križiacka výprava sa mala začať v r. 1217. Avšak skôr, než k tomu došlo, pápež Inocent III. zomrel 16. júla 1216 v Perugii.

13. koncil: LYON /I./. Roku 1245

Pápež Inocent IV., ktorý sa pred nemeckým cisárom Fridrichom II. uchýlil do Francúzska, zvolal koncil do Lyonu. Určil koncilu za úlohu reformovať rímsku cirkev, uskutočniť križiacku výpravu, pomáhať pri obrane proti Mongolom, ktorí prenikali od východu do Európy a riešiť konflikt medzi cisárom a pápežom. Koncil zasadal v troch etapách. Cisár Fridrich III., hoci dostal pozvanie, sa na koncile nezúčastnil, čím vzbudil negatívnu reakciu pápeža, ktorý pohrozil kliatbou všetkým, ktorí by chceli cisára podporovať. Prívrženci cisára Fridricha III. považovali tieto opatrenia za nevhodné a tak koncil vlastne nedospel k ďalším riešeniam.

14. koncil: LYON /II./. Roku 1274

Pápež Gregor X., ktorý sa počas pápežskej voľby zdržiaval na púti vo Svätej zemi, zvolal všeobecný koncil znovu do Lyonu. Očakával od koncilu reformu v cirkvi, zjednotenie s gréckou cirkvou a pomoc pre Svätú zem. Pápež pozval na koncil aj gréckeho cisára Michala VIII. Paleológa. Koncil sa začal 7. mája 1274 v lyonskej katedrále a zúčastnilo sa na ňom takmer 300 biskupov, mnoho opátov a teológov. Na koncil prišla aj delegácia s listom od cisára, v ktorom cisár potvrdil pravosť viery rímskej cirkvi, pápežský primát a skutočnosť, že Duch Svätý pochádza od Otca aj Syna. Zároveň vyjadril želanie, aby sa vo východnej cirkvi zachovali určité zvyklosti a zaužívaná formulácia vierovyznania. S cisárovými návrhmi vyjadrili súhlas aj bulharský patriarcha a srbský primas. 29. júna sa počas slávnostných bohoslužieb prečítalo čítanie a evanjelium v latinskej aj gréckej reči a 6. júla pápež vyhlásil úniu s gréckou cirkvou. Tým sa skončila schizma, ktorá trvala od roku 1054. /Táto únia však netrvala dlho, a to pre odpor zo strany gréckeho ľudu a kléru./ V jednote s gréckou cirkvou videl pápež prvotnú podmienku oslobodenia Svätej zeme. Druhá etapa koncilu rozhodla o otázkach finančnej podpory križiackej výprave. Tretia etapa koncilu sa zaoberala reformou cirkvi, predovšetkým

novým usporiadaním pápežskej voľby. Podľa toho sa kardináli počas voľby pápeža museli zdržiavať uzavretí v konkláve a čím dlhšie mali trvať voľby, tým menej pohodlia mali mať voliaci kardináli. Pápež vo svojej záverečnej reči pripomenul biskupom potrebu pastoračnej činnosti a obnovy duchovného života v cirkvi.

15. koncil: VIENNE. Roku 1311-1312

Odchodom pápeža Klementa V. r. 1305 do Avignonu sa začal exil pápežov, ktorý trval približne 70 rokov a ktorý pre cirkev znamenal nepriaznivú závislosť od francúzskeho kráľovského dvora. Túto situáciu hneď od začiatku využil francúzsky kráľ Filip Krásny, ktorý požadoval od pápeža zrušenie templárskeho rádu /rytiersky rád/, ktorého úlohou bolo ochraňovať počas križiackych výprav Svätú zem/. Kráľ prinútil pápeža zrušiť templársky rád. Neskôr, keď sa pápež dozvedel o nespravodlivých obvineniach templárskeho rádu, zvolal koncil do Vienne. Stretlo sa na ňom 120 biskupov a opátov /dovedna asi 300 účastníkov/, ktorých prvoradou úlohou bolo usporiadať problémy templárskeho rádu, vyriešiť otázku križiackych výprav a zaviesť isté reformy v cirkvi. Podľa uznesenia koncilu sa majetok templárov mal odovzdať iným rytierskym rádom. Ale Filip Krásny nesplnil túto požiadavku a ponechal si väčšinu majetku templárov. Uznesenia koncilu v otázke križiackych výprav a cirkevných reforiem boli celkove bezvýsledné.

16. koncil: KONSTANZ /KOSTNICA/. Roku 1414-1418

V časoch veľkých schiziem a nejednotností v cirkvi /pápež Gregor XII., protipápež Benedikt XIII./ sa kardináli, plní obáv o jednotu cirkvi, rozhodli zvolať koncil. Oboch pápežov pozvali r. 1409 do Pisy, zosadili ich z úradu a namiesto nich sa pápežom stal milánsky kardinál Alexander V. Roku 1410 zomrel a jeho nástupcom sa stal JánXXIII., ale Gregor XII. a Benedikt XIII. sa nevzdali postavenia. Nemecký panovník Žigmund pozval koncil na 1. novembra 1414 do Konstanzu. Úlohou koncilu bolo odstrániť schizmy, reformovať cirkev a zbaviť ju bludov. Zúčastnil sa na ňom aj JánXXIII. a žiadal, aby sa Gregor a Benedikt vzdali úradu. Keď sa na koncil dostavil aj panovník Žigmund, Gregor XII. vyhlásil, že sa vzdá, ak urobia tak isto aj Benedikt a Ján. Táto myšlienka získala na koncile väčšinu prívržencov. Ján XXIII. pôvodne súhlasil s odstúpením, ale neskôr odvolal svoj sľub, že sa vzdá. Koncil v apríli na svojom šiestom zasadnutí rozhodol, že Jána XXIII. zosadí a tak sa aj stalo 29. mája 1415. Gregor XII. vyjadril ochotu odstúpiť, ale Benedikt XIII. sa zdráhal tak urobiť. Napokon ho 26. júla 1417 zosadili. Keď Benedikt XIII. 23. mája 1423 zomrel, zvolili namiesto neho protipápeža Klementa VIII., ale ten sa 26. júla 1429 vzdal. Tým sa skončila veľká cirkevná schizma. Koncilu však zostala úloha zvoliť nového pápeža a ešte predtým uskutočniť reformu v cirkvi. 9. októbra 1417 bolo uverejnených 5 pripravených reformných dekrétov. Najhlavnejším bodom týchto dekrétov bolo, aby sa budúci koncil zvolal o 5 rokov, ďalší o 7 rokov a nasledujúce vždy po 10 rokoch. Takto sa koncily mali stať stálou cirkevnou ustanovizňou. I keď sa podľa týchto dekrétov zvolali koncily do Pavie-Sieny /r. 1423/ a do Baselu /r. 1431/, predsa koncil v Konstanzi nedosiahol svoj pôvodný cieľ. Ďalšie reformné dekréty sa usilovali odstrániť budúce cirkevné schizmy a boli namierené proti pápežskému centralizmu. V novembri 1417 bol zvolený za pápeža Martin V., a tak cirkev po 40 rokoch mala opäť všeobecne uznávaného pápeža. Na tomto koncile bol vypočúvaný a odsúdený aj Jan Hus.

/Pokračovanie./

"Milosrdenstvom a pravdou sa pokrýva neprávosť a bázňou pred Bohom vyhneme sa zlému." / Pr.16,6./

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Pokračujeme v uverejňovaní životopisov svätých. Každý človek prežije vo svojom živote isté dramatické situácie. Niektoré majú vnútorné osobné príčiny, iné vznikajú vplyvom rôznych vonkajších okolností. Často sa stáva, že práve tieto životné okamihy zohrajú v živote človeka rozhodujúcu úlohu. Niektorých privedú na novú životnú cestu, iní nájdu pod ich vplyvom vieru, zmysel života, objavia do tej doby nepoznané pravdy.

V živote svätých bolo obyčajne viac takýchto dramatických situácií, lebo svätí preciťovali život hlbšie, zápasili o vyššie idely. Veľký podiel na životnej dráme svätcov mali neraz problémy cirkvi, v ktorej a pomocou ktorej slúžili svätci Bohu a ľuďom. V tejto službe museli neraz trpieť - za cirkev i od nej. Svedčia o tom životopisy svätých. Venujme im pozornosť aspoň v deň sviatku nášho patróna alebo patróna našich blížnych /Životopisy uverejňujeme podľa občianskeho i cirkevného kalendára./

9. september: sv. Peter Klaver

Svätý Peter Klaver pochádzal zo Španielska, a to z jeho východnej časti - Katalánska. Tam sa narodil v mestečku Verdú r. 1580. Ako šestnásťročný začal študovať humanistické vedy na barcelonskej univerzite, ktorú viedli jezuiti. Počas štúdia sa rozhodol, že vstúpi do jezuitskej rehole. Po dvoch rokoch noviciátu ho predstavení poslali na štúdium filozofie do kolégia v meste Palme na stredomorskom ostrove Mallorca. Tam sa zoznámil s reholným bratom sv. Alfonzom Rodriguezom. Na jeho podnet si zvolil misionárske povolanie. V apríli r. 1610 odplával do "Novej Granady", čo je terajšia Kolumbia. R. 1616 bol ako 36-ročný vysvätený za kňaza. Hneď po vysviacke ho určili predstavení na misionársku prácu medzi čiernymi otrokmi, ktorých otrokári privážali z Afriky do karibského prístavu Cartagena. Zúfalý stav afrických otrokov, pozbavených domova a rodín, bez opatery a súcitu, sa tak hlboko dotkol Petra Klavera, že sa rozhodol venovať im celý život. Temer štyridsať rokov pracoval medzi nimi za neuveriteľne ťažkých podmienok. V meste pre nich žobral a nosil im jedlo, šaty a lieky. S obzvláštnou starostlivosťou sa staral o ťažko chorých, medzi ktorými nechýbali ani malomocní. Vstupoval do podpalubia lodí, kde otrokov počas plavby väznili a kam sa pre úžasný zápach neodvážil vstúpiť žiadny Európan. Peter Klaver tam trávil celé hodiny pri zomierajúcich a snažil sa im všemožne pomáhať. Pritom však slúžil aj ich dušiam, sprístupňoval im tajomstvá kresťanskej viery. Bola to úloha o to ťažšia, že prví kresťania, s ktorými sa stretli títo pohania, boli bezcitní otrokári. No napokon jeho bezhraničná misionárska dobrota a obetavosť zľahčili prístup evanjelia do týchto úbohých duší. Počas svojho účinkovania pokrstil do tristotisíc pohanov. Okrem toho veľa urobil aj pre duševné dobro obyvateľov mesta Cartageny. Jeho práca a život vyvolávali obdiv a dávali mimoriadnu účinnosť jeho slovám. Napriek tvrdému životu, vyčerpávajúcej práci a stálemu styku s chorými sa dožil pomerne vysokého veku 74 rokov. Zomrel 8. septembra 1654.

Tomuto "otrokovi otrokov", ako sa sám nazýval, sa dostalo po smrti uznania od cirkvi, aj od mesta Cartagena, ktoré mu dalo čestný titul "apoštol Cartageny". Pápež Pius IX. ho r. 1851 vyhlásil za blahoslaveného a pápež Lev XIII. r. 1888 za svätého. Ten istý pápež udelil sv. Petrovi Klaverovi titul patrona černošských misií.

15. októbra: sv. Terézia z Avily

Svätá Terézia z Avily, nazývaná aj Veľká, reholným menom Terézia Ježišova, sa narodila 28. marca 1515 v meste Avile v strednom Španielsku. Pochádzala z významnej španielskej rodiny. Ako dvadsaťročná sa pod vplyvom listov sv. Hieronyma rozhodla vstúpiť

do kláštora ku karmelitánkam. Krátko po vstupe do kláštora ťažko ochorela. Po uzdravení sa začala intenzívne venovať ľuďom, ktorí ju v kláštore navštevovali, a to do tej miery, že tým trpel jej duchovný život - upadla do vlažnosti, ktorá trvala niekoľko rokov. Po rozhodujúcom "obrátení" vylúčila zo svojho života všetko, čo ju odvádzalo od Boha. Boh odpovedal na jej veľkodušnosť mnohými mimoriadnymi milosťami; pri rozjímavej modlitbe upadala často do extázy - - nadprirodzeného spojenia s Bohom. R. 1560 sa s niekoľkými sestrami dohodla, že utvoria komunitu, kde by sa rehoľné pravidlá zachovávali v pôvodnej prísnosti. S podporou spovedníka, sv. Petra z Alcantary už o dva roky otvorila v Avile reformovaný kláštor. Avšak reforma sa stretla so silným odporom. V reformátorskom úsilí ju podporovali časté mystické zážitky. R. 1567 schválil jej dielo generálny predstavený karmelitánov - Giovanni Battista de Rossi a dovolil jej zakladať ďalšie kláštory. Tak sa začala jej zakladateľská činnosť, v ktorej prejavila obdivuhodnú energiu a organizátorské schopnosti. Za štyri roky založila v strednom Španielsku sedem ženských a spolu so sv. Jánom z Kríža dva mužské reformované kláštory. Reformovaní rehoľníci sa nazývali "bosí" karmelitáni, lebo v prísnej chudobe sa zriekli aj obuvi. V posledných rokoch života Terézia založila ešte niekoľko ďalších reformovaných kláštorov. Jej činnosť sprevádzali mnohé urážky a obvinenia, ale napriek tomu bola vždy pokojná a odovzdaná do Božej vôle. Zomrela 4. októbra 1582 v Albe do Tormes.

Teréziu z Avily vyhlásil r. 1614 pápež Pavol V. za blahoslavenú a pápež Gregor XV. r. 1622 za svätú. R. 1970 ju pápež Pavol VI. ako prvú ženu v dejinách vyhlásil za učiteľku cirkvi.

Dielo sv. Terézie - bosí karmelitáni s prísnym kláštorným životom - sa rozšírilo po celom kresťanskom svete a stalo sa významným prameňom obrody a duchovnej sily pre celú cirkev. R. 1982, keď sa slávilo 400. výročie smrti sv. Terézie z Avily, bolo na svete 482 kláštorov bosých karmelitánov a 766 ženských reholí. Z jej duchovných dcér je najznámejšia sv. Terézia z Lisieux.

Sv. Terézia z Avily napísala viaceré spisy, ktoré patria medzi cenné diela nielen cirkevnej, ale aj španielskej národnej literatpry.

KATECHÉZA

S k u p i n a B /b i r m o v a n c i/

VII. časť: DUCH SVÄTÝ V NÁS - NAŠE POSLANIE VO SVETE

/1. odsek/

Povedali sme si, že prijatie sviatosti birmovania je pre nás spečatením nášho krstného poslania a že skrze birmovné pomazanie nastupujeme s plnou zodpovednosťou vykonávanie tej úlohy, na ktorú sme boli povolaní krstom. A zdôraznili sme si, že zmyslom birmovania je upevniť v nás, v našej duši to, čo sme krstom získali. Vieme si však predstaviť, ako sa toto všetko u nás po birmovke navonok prejaví?

Staneme sa azda vo chvíli inými, celkom novými ľuďmi, akoby vymenenými? Pocítime odrazu, ako v nás živo pôsobí Duch Svätý? Budeme od toho jedného krásneho dňa ináč prežívať udalosti okolo seba, ináč preciťovať súvislosti a vzťahy, ináč myslieť a ináč konať?

Najpravdepodobnejšie nie. Najskôr pobadáme, vari aj s trochou rozčarovania - ,že je tu všetko tak ako predtým. Pobadáme,

že nás trápia tie isté ťažkosti alebo i pochybnosti vo viere ako predtým, že práve tak ako predtým musíme premáhať svoju lenivosť, keď ide o to, aby sme sa pričinili o dobrú vec, že práve tak ako predtým musíme bojovať so svojou ustráchanosťou a zbabelosťou, keď máme pred ľuďmi svedčiť o Kristovi, a že práve tak ako predtým sme slabochmi, keď máme prekonávať a napravať svoje nedostatky.

Birmovanie samo totiž, ako napokon ktorákoľvek sviatosť, nie je nič samočinné.

Ale veď aj to sme si už povedali: Všetko, čo nám birmovanie dá, môže iba vtedy účinne premeniť a obnoviť náš život, keď sa plne otvoríme pôsobeniu Ducha Svätého. Len tak budeme žiť, cítiť, myslieť, a konať po novom, keď sa budeme z celého srdca usilovať o uskutočňovanie toho, čo v nás vzbudzuje, napomáha a posilňuje Duch Svätý.

Birmovanie je pre nás životným poverením, výzvou žiť trvale podľa Ducha. A vskutku celý život potrebujeme na to, aby sme slová a úkony birmovania premieňali v sebe na skutok.

Keď k prijatiu sviatosti birmovania pristupujeme zodpovedne, nemôže nás toto konštatovanie prekvapiť. Práve tak zodpovedne budeme pristupovať k celému svojmu ďalšiemu životu a budeme ho žiť na česť a slávu Božiu a na **večný** /i časný/ úžitok sebe i svetu. Tu niet alternatívy, len takto využijeme a rozvinieme v sebe dary Ducha, ktoré sme dostali pri birmovaní.

Život podľa Ducha, otvorenie sa pôsobeniu Ducha Svätého má prirodzene, mnohoraké aspekty. Na niektoré z nich, najdôležitejšie, zacieľme svoju pozornosť.

1. Dajme sa osvecovať Duchom Svätým

Poverením prijatým v birmovaní stávame sa účastnými poverenia, ktoré dal Ježiš Kristus svojej cirkvi. Toto poverenie, ktoré má cirkev plniť vo svete, týka sa nielen biskupov a kňazov, ale všetkých, čo patria k cirkvi.

Aj my sme súčasťou cirkvi, aj my sme cirkev, veď sme prijali Ducha Svätého. Aj na nás sa vzťahuje to, čo svätý Peter píše o cirkvi: "Vy ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud určený na vlastníctvo, aby ste zvestovali slávne skutky toho, ktorý vás z tmy povolal do svojho obdivuhodného svetla." /1 Pt 2,9./

Duch Svätý, ktorý žije v celej cirkvi, pôsobí aj v našom živote, v našich slovách, v našich skutkoch a v našich úsiliach. Stali sme sa dospelými členmi cirkvi, dospelými príslušníkmi Božieho ľudu, dospelými občanmi Božieho štátu a sme práve tak ako kňazi svojím dielom zodpovední za cirkev. Birmovanie nás tesnejšie zväzuje so spoločenstvom cirkvi.

Ak máme svoje poverenie v cirkvi plniť zodpovedne, musíme predovšetkým dokladne poznať základy, na ktorých sa buduje a rastie toto spoločenstvo, a musíme poznať jeho poslanie vo svete. Musíme si sústavne prehlbovať poznatky o svojom náboženstve, o kresťanskej vierouke, mravouke i prameňoch milosti, ale aj o praxi života podľa viery a o prerastaní kresťanstva do sveta. Nestačí tu prečítať si a "naučiť sa" katechizmus, treba využiť každú príležitosť na to, aby sme sa dôkladnejšie poučili o Božom zjavení a o budovaní sveta v Kristovom Duchu, aby sme náležite kultivovali svoje náboženské povedomie. Je našou mravnou povinnosťou usilovať sa o to, veď nás Boh "povolal z tmy do svojho obdivuhodného svetla".

To neznamená, že by sme sa mali stať teológmi, vonkoncom nie, ale mali by sme tu byť - pokiaľ ide o poznanie vecí a súvislostí - aspoň takými nadšencami pre Krista, ako vieme byť fanúšikmi pre veci tohto sveta. Úsilie hľadať poučenie v otázkach svojho náboženského presvedčenia **musí** sa nám stať pravidelnou potrebou, takou

ako jedlo a spánok, teda čímsi, bez čoho sa jednoducho nezaobídeme.

Keď ukojíme, ako sa patrí, vnútornú potrebu sústavného vzdelávania sa v otázkach viery, bude nám pred duševným zrakom vyrastať a čoraz zreteľnejšie sa v pôsobivých detailoch črtať ladná budova kresťanského svetonázoru. A pobadáme, že kresťanstvo jediné medzi veľkými myšlienkovými prúdmi ľudstva /filozofiami, ideológiami, náboženstvami/ je schopné ideálne a dynamicky spájať vo svojom myslení aktuálne vedecké poznanie o svete s najvnútornejším cítením a túžením ľudskej duše. Uvedomíme si, že niet iného prúdu, ktorý by s toľkou istotou a zodpovednosťou ako kresťanstvo odpovedal na podstatné otázky o zmysle a cieli existencie človeka i celého ľudského spoločenstva a o etike dejín. Spoznáme, ako ľudské dejiny Kristovým vtelením nadobúdajú zmysel a ako v pôsobení Ducha Svätého kráčajú k svojmu cieľu. Už toto vedomie samo nás bude znova a znova otvárať pôsobeniu Ducha Svätého a bude v nás rozplameňovať kresťanský život.

Isteže, máte pravdu, keď namietate, že nemáme u nás toľko možností vzdelávať sa vo svojom náboženstve ako inde, povedzme v susedných krajinách. Chýba nám /ak už vôbec necháme bokom problém náboženskej výchovy formou vyučovania, s pedagogickým vedením/ najmä príručná literatúra, po ktorej by sme jednoducho siahli, keď si potrebujeme ozrejmiť pojmy, nájsť definície, osvetliť tie-ktoré skutočnosti, rozlúsknuť nejasnosti a problémy alebo hoci len získať vecné informácie. Nemáme, pravda, ani iné katolícke knihy, vrátane beletrie a poézie. Nemáme časopisy /okrem samizdatových/, ktoré by sa zaoberali rozličnými otázkami spoločenského a kultúrneho života zo zorného uhla katolicizmu. Ani iné médiá /rozhlas, televízia, film.../ nám nesprostredkúvajú poučenie v tomto smere.

Isteže, zopakujem, máte pravdu. A predsa by nebolo správne ostať pri tomto konštatovaní a rezignovať. Aj v jestvujúcej situácii si musíme vedieť nájsť možnosti rozširovať svoj duševný obzor a vnútorný rast.

Najdôležitejšie je, a to zdôraznime, naučiť sa pozorne počúvať Božie slovo. Počúvajme ho v bohoslužbe slova aj v iných liturgických textoch, v homílii kazateľa, ale i v každodenných modlitbách... V prežehnaní sa, v otčenáši, v zdravase denne si opakujeme texty z evanjelia, nuž počúvajme im!

A siahajme pravidelne po Svätom písme, to je nevyčerpateľný zdroj poučenia. V slovenčine vyšlo Sväté písmo už vo viacerých prekladoch, aj keď nám nie je dnes k dispozícii v dostatočnom množstve. Ak ho nemáme, usilujme sa zaobstarať si ho, hoci aj v staršom preklade, a prípadne aj v cudzojazyčnom, ak dobre ovládame cudzí jazyk. No usilujme sa čítať podľa možnosti Písmo katolíckeho vydania, ktoré je opatrené dôkladnými vysvetlivkami /práve tými sa katolícke vydanie zreteľne líši od každého iného vydania/. Nemusíme ho čítať súvisle ako román alebo učebnicu, ani nemusíme čítať z neho naraz veľa; osožnejšie je prečítať si kratšiu pasáž, ktorá nás zaujme, a potom o nej porozmýšľať, ale zato začítavajme sa do Svätého písma často. Neberme zbytočne do rúk knihy, ktoré sa pokúšajú "vykladať" Písmo ako čisto ľudský literárny produkt /také sú napríklad knihy Z. Kosidowského a I. A. Kryveľova/.

Niekomu môžu prísť vhod náboženské vysielania zahraničného rozhlasu /najmä vatikánskeho/, niekomu sa dostanú do rúk náboženské knihy alebo časopisy vydané v cudzine, prípadne naša staršia náboženská spisba, podaktorí možno získajú prístup k samizdatovej náboženskej literatúre. Nie všetko je pre každého vhodné, na každého "šité" /ale tak to už je v oblasti kultúry všeobecne/. Vyberajme si preto aj zo skromnej "ponuky" len to, čo vieme podľa svojich intelektuálnych schopností, podľa šírky svojho obzoru a hĺbky svojho poznania prijať /"stráviť"/ a čo nás bude spoľahlivo orientovať.

Dobre je, keď sa tu môžeme opriet o niekoho skúsenejšieho, vzdelanejšieho, so širším rozhľadom - rodiča, duchovného otca, priateľa... Ale možnože vôbec by sme mali byť vnímavejší k ľudom. Duch Svätý nám neraz naskytne príležitosť zhovárať sa s niekym vážne o veciach viery a mravov alebo o niektorých aspektoch náboženského života, nie sme sami, koho "tlačí" tá alebo ona otázka. Vyhľadávajme si takto nenútene medzi ľuďmi okolo seba príbuzné duše - tak ako my potrebujeme v tomto ohľade iných, aj iní potrebujú nás. Ani sa nenazdáme, a z komunikácie možno celkom náhodnej sa vytvorí vzťah, ktorý nám /vzájomne/ rozšíri obzor, a zo sporadickej výmeny myšlienok sa stane výmena informácií, poučení, vzájomnej podpory v dobrom a vzájomného utvrdzovania sa vo svojom náboženskom presvedčení. Napokon, tak akosi vznikajú aj rozličné malé záujmové duchovné spoločenstvá.

Akokoľvek, buďme si vedomí toho, že vzájomným podporovaním sa a povznášaním sa v poznaní Božej pravdy a všetkého, čo s tým súvisí, prispejeme ku kultivovaniu širšieho spoločenstva cirkvi a skrze cirkev i ľudstva.

Dajme sa teda osvecovať Duchom Svätým pri každej príležitosti a pričinujme sa o to, aby jeho svetlo čoraz väčšmi žiarilo všetkým.

Kresťan dospelý v Duchu je si vedomý svojho poslania a svojej úlohy vo svete, a preto vie, že keď sa bude sústavne vzdelávať v poznaní svojho náboženstva, bude si vedieť aj dôkladnejšie odpovedať na mnohé naliehavé a pálčivé otázky dneška. Ale zároveň bude vedieť aj lepšie spoznávať "znamenia časov", ako to žiada od nás Kristus /pozri Mt 16, 2n/, a bude vedieť aj umocňovať účinnosť svojho vlastného apoštolovania vo svojom prostredí. Koniec koncov, Druhý vatikánsky koncil nás priamo zaväzuje: "Všetok ľud Boží /podčiarkol autor/, obzvlášť duchovní pastieri a bohoslovci majú s pomocou Ducha Svätého pozorne počúvať, rozoznávať a vysvetľovať rozličné spôsoby vyjadrovania našej doby a vedieť ich posúdiť vo svetle slova Božieho, aby sa tak zjavená pravda mohla čoraz dôkladnejšie poznávať, lepšie rozumieť a vhodnejšie predkladať." /Gaudium et spes, 44/. Je to ako spojené nádoby: dôkladnejšie poznanie zjavených právd nám umožní lepšie spoznávať prejavy Ducha Svätého v cítení a túžbach sveta a tak spätne lepšie chápať Kristovu blahozvesť a lepšie ju šíriť okolo seba.

/Pokračovanie./

BOŽSKÉ SRDCE BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE!

Mária, pomocnica kresťanov, oroduj za nás !